

**TAIPALSAAREN
LAAJA
HYVINVOINTIKERTOMUS**

**Hyvinvointiraportti 2017–2021 &
– suunnitelma 2021–2025**

Kunnanhallitus 21.12.2021 § 286

Kunnanvaltuusto 24.01.2022 § 4

TAIPALSAARI

Saimaan sydämessä

alwipk.com

SISÄLLYS

JOHDANTO	3
OSA 1: VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2021	5
2.1. Talous ja elinvoima	5
2.2. Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet	7
2.3. Nuoret ja nuoret aikuiset	9
2.4. Työikäiset.....	13
2.5. Ikäihmiset	14
2.6. Kaikki ikäryhmät	15
PAINOPISTEIDEN, TAVOITTEIDEN JA TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI	19
KESKEISET OPIT JA EVÄSTYKSET PÄÄTTYVÄLTÄ VALTUUSTOKAUDELTA	24
OSA 2: TULEVAN VALTUUSTOKAUDEN SUUNNITTELU 2021–2025	25
OSA 3: VALTUUSTOKÄSITTELY	32
LÄHTEET	33
LIITTEET	34
LIITE 1. Kuntien HYTE-kerroin indikaattoritaulukot.....	34
LIITE 2. Taipalsaaren vammaispoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet 2022–2025	39

JOHDANTO

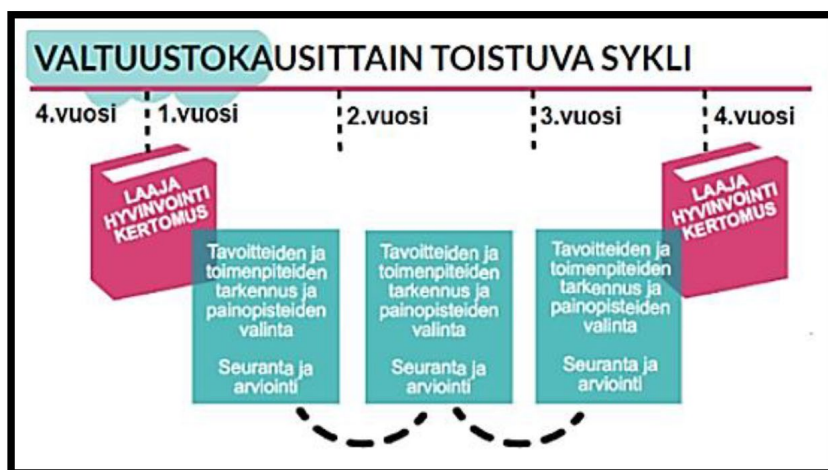
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteena on kansansairauksien ennaltaehkäisy, toimintakyvyn edistäminen ja tapaturmien vähentäminen, hyvinvoinnin ja terveyden ylläpito, eriarvoisuuden vähentäminen ja syrjäytymisen ehkäisy sekä osallisuuden lisääminen. Kuntalain (17.3.1995/365/1§) ja terveydenhuoltolain (1326/2010/12§) mukaan kunnan ja maakunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia.

Hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelun, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työväline. Se auttaa tiivistämään eri alojen asiantuntijoiden näkemykset ja yhteiset tavoitteet. Hyvinvointikertomuksessa tunnistettujen tavoitteiden ja niistä johdettujen toimenpiteiden tulisi ohjata kunnan hyvinvointityötä. Hyvinvointikertomus tuottaa myös seurantatietoa ohjelmien ja tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksista eli hyvinvointipolitiikan onnistumisesta. (THL 2021.)

Valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus ja suunnitelma, joka kytketään toiminnan ja talouden suunnitteluun. Se on asiakirja, jonka laativat eri hallinnonalojen asiantuntijat yhdessä. Toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain. (THL 2021.)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on toimintaa, jolla tuetaan ihmisten mahdollisuuksia hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon ja parantamiseen. Kunta tukee näitä mahdollisuuksia mm. pitämällä huolta olosuhteista, jotka tukevat hyvinvointia ja terveyttä tukevien valintojen tekemistä. Kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia palveluita ovat muun muassa varhaiskasvatus ja koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus ja liikennejärjestelyt. Kunnan lisäksi ja kunnan kumppanina hyvinvointia ja terveyttä edistävät monet kunnassa toimivat tahot esimerkiksi järjestöt, seurakunnat ja yritykset, seudulliset sote-palvelutuottajat sekä valtionhallinnon virastot. (THL 2021; Kuntaliitto 2021.) Kunnan tehtävä on luoda mahdollisuuksia vaikuttaa omaan hyvinvointiin myönteisellä tavalla yhteistyössä esimerkiksi kolmannen sektorin kanssa.

Taipalsaaren laajaa hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa ovat olleet valmistelemassa eri ikäryhmiä koskeva asiantuntijaryhmä. Poikkihallinnolliseen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, eli hyvinvointiryhmään kuuluvat kunnanhallituksen edustaja, kunnanjohtaja, sivistysjohtaja, hyvinvointiluotsi, sivistyslautakunnan jäsen, vanhus- ja vammaisneuvoston jäsen, nuorisovaltuuston edustaja, kirjaston, teknisen toimen, perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen edustajat, nuoriso-ohjaaja sekä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden (myöhemmin Eksote) edustaja.

Kuva 1. Hyvinvointikertomuksen sykli (THL 2021).

”Kunnan on seurattava asukkaitensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.” (Terveydenhuoltolaki 12§)

Taipalsaaren kunnan hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen työtä ohjaavia asiakirjoja:

- Etelä-Karjalan hyvinvointisuunnitelma vuosille 2021–2025
- Etelä-Karjalan alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Etelä-Karjalan suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi 2021–2025
- Etelä-Karjalan vammaispoliittinen ohjelma
- Etelä-Karjalan kotouttamisohjelma vuosille 2021–2024
- Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta
- Etelä-Karjalan liikennejärjestelmäsuunnitelma

OSA 1: VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2021

Terveyden edistämiseksi ymmärretään kaikki se toiminta, jonka tarkoituksena on terveyden ja toimintakyvyn lisääminen, terveysongelmien ja väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen. Se on tietoista vaikuttamista terveyteen ja hyvinvoinnin taustatekijöihin, kuten elintapoihin ja elämänhallintaan, elinoloihin ja elinympäristöön sekä palvelujen toimivuuteen ja saatavuuteen. (WHO 1986.)

Hyvinvointikertomuksen ensimmäinen osa (osa 1.) on dokumentin kertomusosa, jossa on esitetty tilastojen valossa yhteenveto Taipalsaaren kunnan nykytilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

Syksyllä 2017 Taipalsaaren kunta laati kuntastrategian vuosille 2017–2021. Strategian päälinjausten mukaan Taipalsaaren kunta on elinvoimainen, yhteisöllinen sekä taloudellisesti itsenäinen. Kunta tarjoaa ihmisille viihtyisän, turvallisen ja palveluiltaan kattavan kasvuympäristön. Kunnan tehtävä onkin luoda edellytyksiä yhteisöjen menestykselle. Taipalsaarella kohtaavat kaunis luonto ja aktiiviset ihmiset; asukkaat osallistuvat yhdessä toimintojen sekä palvelujen kehittämiseen. Kuntastrategian tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain talousarvion laadinnan ja seurannan yhteydessä.

Viime valtuustokauden aikana kunta on investoinut voimakkaasti palveluinfraan muun muassa kouluihin, päiväkoteihin, kirjastoon, liikuntapaikkoihin sekä nuorison toimitiloihin. Investointien kautta on mahdollistettu paitsi kunnan palvelujen, myös erilaisten harraste- ja liikuntaryhmien toiminta asianmukaisissa tiloissa ympäri vuoden. Joulukuussa 2017 avattiin Taipalsaaren hyvinvointiasema. Sosiaali- ja terveyspalveluja tuottaa Eksote, jonka kanssa kunta tekee tiivistä yhteistyötä hyvinvointipalveluiden kehittämisessä.

2.1. Talous ja elinvoima

Tässä kappaleessa luodaan lyhyt katsaus Taipalsaaren kunnan kuntarakenteeseen. Tarkastelussa ovat kunnan ikäjakauma, perherakenne sekä sosioekonominen rakenne. Tilastojen avulla (taulukko 1.) saadaan kuva toimintakentän rakenteesta sekä näiden vaikutuksesta hyvinvointikentän toimintoihin.

Taipalsaaren väkiluku on neljän vuoden aikana laskenut noin kolme prosenttia. Väkiluku oli 4628 vuonna 2020. Väestörakennetta mitataan taloudellisella huoltosuhteella, jossa lasketaan kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Taipalsaarella taloudellinen huoltosuhte on kasvanut 138,8:sta (2017) 140,5:een (2019). Maakunnan suhteellinen velkaantuneisuusaste (54 %) on noussut noin 3 % vuodesta 2017. Maakunnan lainakanta on noussut, myös verotulojen määrä on kasvanut. Taipalsaarella lainakanta oli 3342 €/asukas vuonna 2020. (Tilastokeskus 2021.)

Pitkään jatkunut työttömyys ja pientuloisuus sekä toimeentulovaikeudet merkitsevät usein syrjäytymis- ja köyhyysriskiä. Taipalsaaren toimeentulotukea saavien osuus oli 7,9 % syyskuussa 2021. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Taipalsaarella 8,7 % ja vastaava luku koko Etelä-Karjalassa 10,4 %. (TEM, 2021). Pitkäaikaistyöttömien (yli 1 v.) määrä on ollut kunnassa nousussa viime vuosina 2019–2021 (29 > 55). Työttömien työnhakijoiden ja avoimien työpaikkojen määrät on kuvattu taulukossa 2. Työkyvyttömyyseläkkeensaajia sairauden vuoksi Taipalsaarella on 139 (Kela 2020).

Taulukko 1. Kuntien avainluvut 2021, Tilastokeskus.

		2017	2018	2019	2020
KOKO MAA	Väkiluku	5 513 130	5 517 919	5 525 292	5 533 793
	Väkiluvun muutos edellisestä vuodesta, %	0,2	0,1	0,1	0,2
	Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä, %	16,2	16,0	15,8	15,6
	15-64 -vuotiaiden osuus väestöstä, %	62,5	62,2	62,0	61,7
	Yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä, %	21,4	21,8	22,3	22,7
	Ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä, %	4,5	4,7	4,8	5,0
	Perheiden lukumäärä	1 471 500	1 468 681	1 467 368	1 467 653
	Työllisyysaste, %	70,5	72,1	72,1	..
	Taloudellinen huoltosuhde	136,8	132,5	132,8	..
Taipalsaari	Väkiluku	4 774	4 715	4 671	4 628
	Väkiluvun muutos edellisestä vuodesta, %	-1,2	-1,2	-0,9	-0,9
	Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä, %	16,8	16,5	15,8	15,0
	15-64 -vuotiaiden osuus väestöstä, %	60,1	59,1	58,8	58,6
	Yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä, %	23,2	24,4	25,4	26,4
	Ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä, %	2,2	2,2	2,5	2,8
	Perheiden lukumäärä	1 417	1 398	1 406	1 388
	Työllisyysaste, %	73,6	75,3	74,7	..
	Taloudellinen huoltosuhde	138,8	136,5	140,5	..
Etelä-Karjalan maakunta	Väkiluku	129 865	128 756	127 757	126 921
	Väkiluvun muutos edellisestä vuodesta, %	-0,5	-0,9	-0,8	-0,7
	Alle 15-vuotiaiden osuus väestöstä, %	13,8	13,6	13,3	13,0
	15-64 -vuotiaiden osuus väestöstä, %	60,1	59,7	59,3	59,0
	Yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä, %	26,1	26,8	27,4	28,0
	Ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä, %	3,8	3,7	3,7	3,8
	Perheiden lukumäärä	35 000	34 623	34 305	33 986
	Työllisyysaste, %	66,3	68,1	67,4	..
	Taloudellinen huoltosuhde	160,7	156,0	159,7	..

Taulukko 2. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat kunnittain Etelä-Karjalan alueella vuonna 2019/2020/syyskuu 2021 (Ely-keskus; TEM).

	Työvoima 2019/2020/09.2021	Työttömät työnhakijat 2019/2020/09.2021	Nuoret työnhakijat alle 25-vuotiaat 2019/2020/09.2021	Pitkäaikaistyöt. Yli 1 v. 2019/2020/09.2021	Avoimet työpaikat
Imatra	11840/ 11563/ 11352	1998/ 2127/ 1399	279/ 271/ 151	275/ 360/ 428	204
Lappeenranta	33911/ 33561/ 33199	3799/ 4603/ 3258	580/ 702/ 385	620/ 728/ 939	833
Lemi	1370/ 1363/ 1335	123/ 137/ 98	12/ 12/ -	22/ 26/ 20	-
Luumäki	1982/ 1949/ 1927	210/ 237/ 177	23/ 26/ 9	38/ 45/ 59	12
Parikkala	1949/1850/ 1821	211/ 236/ 137	15/ 15/ -	42/ 55/ 58	12
Rautjärvi	1319/ 1251/ 1206	191/ 210/ 155	24/ 24/ 10	39/ 49/ 60	8
Ruokolahti	2125/ 2070/ 2028	261/ 276/ 200	23/ 22/ 9	49/ 56/ 72	7
Savitaipale	1411/ 1378/ 1348	154/ 158/ 116	18/ 14/ 6	30/ 37/ 35	20
Taipalsaari	2239/ 2174/ 2112	157/ 237/ 167	18/ 28/ 12	29/ 40/ 55	7

2.2. Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Lapsiperheiden määrä on jatkanut laskuaan niin koko Etelä-Karjalan alueella kuin Taipalsaarella. Vuonna 2017 Taipalsaarella lapsiperheiden määrä oli 1417 ja vuonna 2020 vastaava luku oli 1388 (Tilastokeskus). Koko Taipalsaaren väestöstä lapsiperheiden osuus on noin 33 % (2020). Yhden vanhemman perheiden osuus lapsiperheistä (16,4 %) on pysynyt koko valtuustokauden ajan hyvin tasaisena. Lapsiperheitä saavan toimeentulotuen määrä on laskenut 4,9 prosentista 2,8 prosenttiin. (SotkaNet.) FinLapset (2020) tutkimuksen mukaan Etelä-Karjalassa vauvaperheet voivat hyvin ja ovat tyytyväisiä elämäänsä.

Kouluterveyskysely toteutetaan joka toinen vuosi. Kyselyn kohderyhminä ovat peruskoulujen 4. ja 5. - sekä 8. ja 9. -luokkien oppilaat. Huoltajien kysely toteutetaan harvemmin. Lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden tuloksia ei ole esitetty Taipalsaaren hyvinvointikertomuksessa. Alle 15-vuotiaiden osuus kunnan väestöstä on 15 % (Tilastokeskus 2020).

Vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tulosten perusteella Taipalsaarelaisista 4. ja 5. luokkalaisista suurin osa (88 %) olivat tyytyväisiä elämäänsä. Lapsen kokemus siitä, että hän on tärkeä osa koulu- ja luokkayhteisöä on noussut yhdellä prosenttiyksiköllä edellisestä vuodesta. Osallistuminen kouluasioiden suunnitteluun oli heikentynyt. Tulosten mukaan kolme prosenttia 4.-5. luokkalaisista tuntee itsensä yksinäiseksi.

Mielialaan liittyvien ongelmien kokemus on noussut Taipalsaarella vuosittain 2017–2020. Kahden viikon aikana ennen kyselyyn vastaamista 15 % oli kokenut mielialaan liittyviä ongelmia. Vastaava luku vuonna 2017 oli 12 % ja 2019 13 %. Aamupalaa joka arkiamu syö 81 % vastanneista. Vähintään tunnin liikuntaa päivässä harrastaa noin puolet lapsista. Koulukisaamista vähintään kerran viikossa on kokenut 7-8 % vastanneista neljän vuoden aikana. Seksuualiseen kommentoitiin, ehdotteluun, viestittelyyn tai kuvamateriaalin näkemiseen liittyvät tulokset ovat nousseet vuodessa seitsemän prosenttiyksikköä. Vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa oli kokenut 16 % (2021), joka on lähes kuusi prosenttiyksikköä enemmän edelliseen kouluterveyskysely tulokseen verrattuna.

Taulukko3. Indikaattoritietoa lapsista ja lapsiperheistä Taipalsaarella vuosina 2017–2021 (THL).

	Taipalsaari					Etelä-Karjala % (vuosi)	Koko maa % (vuosi)
	2017	2018	2019	2020	2021		
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista	21,7	21,9	21,9	20,6	-	25,5 (v.2020)	28,7 (2020)
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5. luokan oppilaista	50,4		33,9		50,6	43,8 (2021)	42,8 (2021)
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 4. ja 5. luokan oppilaista	2,6		1,9		3,7	2,7 (2021)	2,6 (2021)
Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista.	8,1		4,7		7,7	10,3(2021)	10,8 (2021)
Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista			10,3		16,0	15,3 (2021)	15,1 (2021)
Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista	1,7		2,8		0,0	3,7 (2021)	4,0 (2021)
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista	91,2		93,5		87,7	85,3 (2021)	85,1 (2021)
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista	7,7		6,4		7,4	7,9 (2021)	7,9 (2021)
Koulussa noudatetaan kouluruokailusuositusta koululounaan ja	100 (=kyllä)	100	100		100	80 /2020	80/2020

välipalojen järjestämisessä, % peruskouluista							
Laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa, % peruskouluista	100 (=kyllä)	-	-	-	-	94,4 (2017)	62,4(2017)
Kaikki kunnan kustantamaan varhaiskasvatukseen osallistuneet 31.12., % 1-6 -vuotiaista	66,7	62,8	67,5	70,1	-	69,3 (2020)	63,9 (2020)

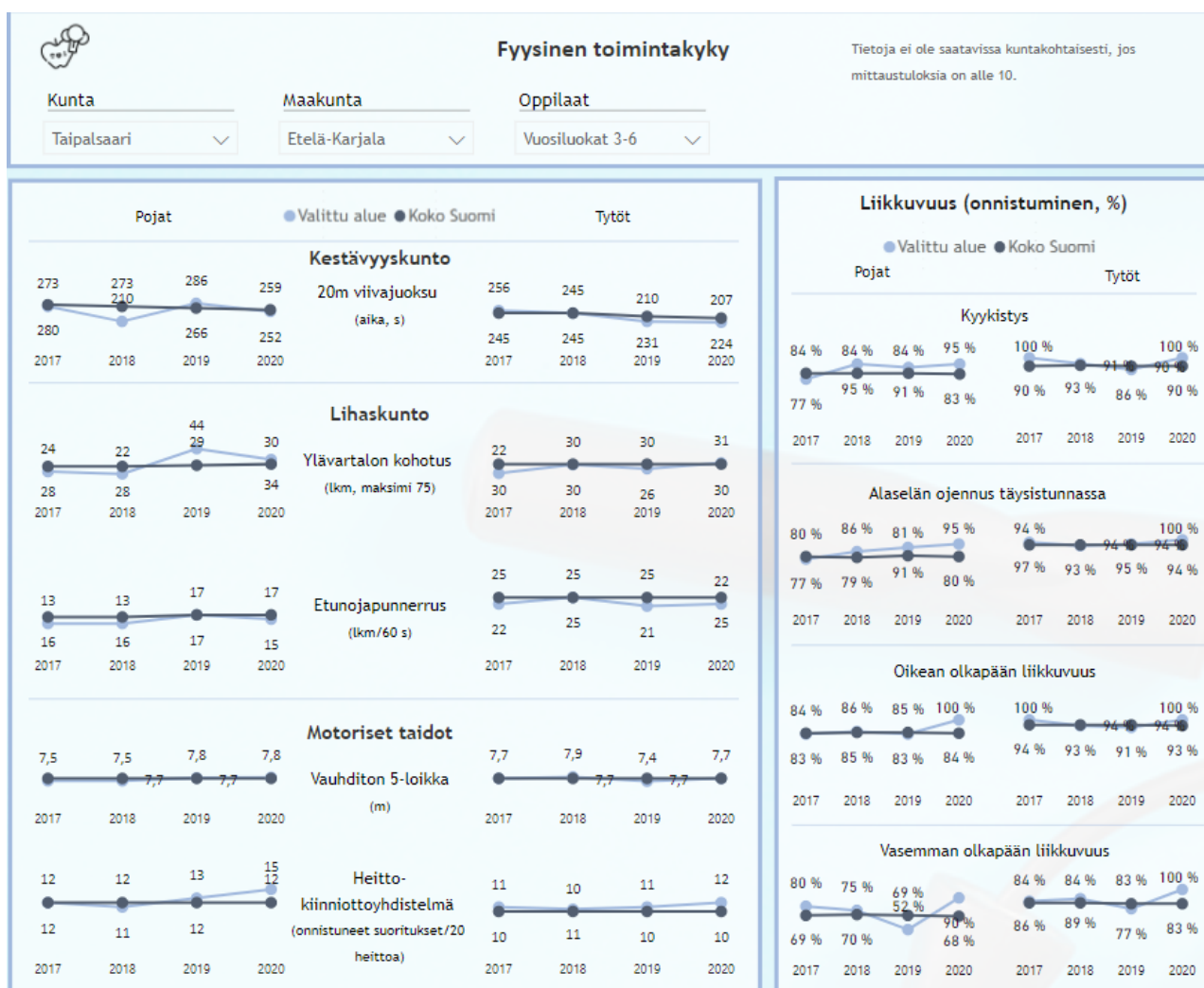
Seuraavista indikaattoreista ei tietoja/puutteellisia tietoja vuosilta 2017–2021 Taipalsaarella:

- Ehkäisevää päihdetyötä yhteisesti kirjattujen käytäntöjen mukaisesti toteuttavat peruskoulut, % peruskouluista
- Alaikäisenä alkoholin, savukkeiden tai sähkösavukkeiden ostoja vähimmäismyynnistä, 8. ja 9. luokan oppilaista
- Lihavuuden yleisyys (%) 2-6 vuotiailla
- Tapaturmat koulussa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana, % 4. ja 5 lk. oppilaista (2017, 39,3%)
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

Move! on perusopetuksen 5. ja 8. luokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus- ja palautejärjestelmä, jonka tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Tuloksia hyödynnetään liikunnanopetuksessa, kouluterveydenhuollon terveystarkastuksissa sekä eri toimenpiteiden suunnittelussa, seurannassa ja arvioinnissa. (Opetushallitus 2021.) Mittaustuloksia tarkastellessa on syytä huomioida muuttavat tekijät kuten ympäristö, olosuhteet ja motivaatio.

Taipalsaarellaisten tyttöjen kestävyttä ja liikkumistaitoa mittaava 20 metrin viivajuoksun tulokset mukailevat koko maan keskitasoa 2017–2020. Tuloksen keskiarvo on kuitenkin vuosien 2017 (4:16 minuuttia) ja 2020 (3:26 minuuttia) lukuja verrattaessa laskenut 50 sekuntia. Poikien vastaavat tulokset on 2016 4:30 minuuttia ja 2020 4:12 minuuttia. Lihaskuntoa mittaavien ylävartalon kohotuksen ja etunojapunnerruksen tulokset mukailevat vuositasolla maan keskiarvoa sekä tytöillä että pojilla. Vuonna 2020 viidesluokkalaisten ylävartalon kohotuksen mediaani oli 32,5 toistoa ja etunojapunnerruksen 18,5 toistoa. Vauhditon 5-loikka oli vuonna 2020 koko maan keskitason hajontaan verrattuna parempi, mutta mediaani mukailee jälleen maan keskitasoa. Vauhdittoman 5-loikan tyttöjen ja poikien keskiarvon tulos vuosina 2017–2020 vaihteli 7,4 - 7,9 metrin välillä. Taipalsaaren 5-luokkalaisten heitto-kiinniottoyhdistelmän onnistuneiden suoritusten määrä (pojat 15 / tytöt 12) on nousujohteinen ja koko maan keskiarvoa hieman paremmalla tasolla. Liikkuvuutta mittaavissa testeissä tulosten keskiarvon vaihtelevuus on vuosittain suurempaa muihin edellä mainittuihin fyysisen toimintakyvyn osa-alueisiin verrattuna. (Lasten ja nuorten liikunnan tietoa 2021.)

Kaavio 1. Taipalsaaren 3.-6. luokkalaisten fyysinen toimintakyky 2017 - 2020 (Lasten ja nuorten liikunnan tietoaalusta 2021).

2.3. Nuoret ja nuoret aikuiset

Kouluterveyskyselyn (2021) peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaiden tulokset osoittivat, että kolmasosa taipalsaarelaisista nuorista (73 %) oli tyytyväisiä elämäänsä. Tulos mukailee hyvinvointialueemme keskitasoa. Nuorista 10 % kokee itsensä yksinäiseksi, joka on neljä prosenttiyksikköä vähemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Yhteisöllisyyden kokemus vuonna 2021 koulu- ja luokkayhteisössä oli yli 50 % parempi vuoteen 2019 ja yli 30 % vuoteen 2017 verrattuna. Valtaosa taipalsaarelaisista nuorista pitää koulunkäynnistä (70 %). Koulu-uupumusta on kokenut vuosittain joka viides (20 %) nuori menneen valtuustokauden aikana.

8. ja 9. luokkalaisista 35 % on ollut huolissaan mielialastaan viimeisen 12 kuukauden aikana. Tulos on Etelä-Karjalan hyvinvointialueen keskiarvoa (26 %) hieman suurempi. Ahdistuneisuus on lisääntynyt vuodesta 2017 neljä prosenttiyksikköä (10 % > 14 %). Taipalsaarelaisista nuorista päivittäin jotain tupakkatuotteita tai sähkösavuketta käyttää seitsemän prosenttia nuorista ja vähintään kerran kuukaudessa tosi humalassa olevien osuus on kuusi prosenttia. Kannabiksen kokeilu mukailee hyvinvointialueen keskiarvoa (6 %), mutta

tulos on hieman noussut Taipalsaarella vuodesta 2017. Häiritsevää seksuaalista ehdottelua ja ahdistelua sekä vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa on koettu Taipalsaarella vuonna 2021 enemmän edelliseen kouluterveyskyselyn tulokseen verrattuna (9,4 % > 13 %).

Lähes puolet nuorista ei syö aamupalaa arki-aamuisin. Päivittäin koululounaan nauttii 73 % vastaajista. Vähintään tunnin päivässä liikkuvia on 27 % vastaajista, mikä on enemmän kuin vuoden 2017 (19 %) päivittäinen liikunta-aktiivisuus. Myös hyvinvointialueella päivittäinen liikkuminen on lisääntynyt, neljäsosa arvioi liikkuvansa vähintään tunnin päivässä. Samalla ylipaino on lisääntynyt. Suomessa kaikille 7–17-vuotiaille suositellaan monipuolista, reipasta ja rasittavaa liikumista vähintään 60 minuuttia päivässä yksilölle sopivalla tavalla, ikä huomioiden. Runsasta ja pitkäkestoista paikallaanoloa tulisi välttää. (Opetus- ja kulttuuriministeriö.) Kunnassamme arkisin alle 8 tuntia nukkuvien nuorten osuuden keskiarvo neljän vuoden ajalla on 27,3 %, kun vastaava luku hyvinvointialueella on 35,7 %.

Kaakkois-Suomen Poliisin 2021 rekisterin mukaan Taipalsaarella nuorten (15–29 -vuotiaiden) tekemien rikosepäily ilmoitusten määrä on suurinta 15-vuotiaiden ikäryhmässä vuosina 2017–2020 (yhteensä 36). Ilmoituksia edellä mainitusta ikäryhmästä tuli 19 kappaletta vuonna 2019, kun vastaava luku on ollut aiemmin yhdeksän (2017) ja neljä kappaletta (2018). Vuoden 2019 nuorten tekemien rikosten määrä (43) ei kuitenkaan poikkeaa kokonaismäärältään juurikaan vuosista 2017 (44) tai 2018 (45). Vähiten ilmoituksia on tullut vuonna 2020 (31), jolloin rikosten määrä laski noin 13 % edellisestä vuodesta.

Taulukko 4. Indikaattoritietoa nuorista ja nuorista aikuisista Taipalsaarella vuosina 2017–2021 (THL 2021).

	Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, %			Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, %			Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, %			Ei syö koululounasta viitenä päivänä viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista %			Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista		
	2017	2019	2021	2017	2019	2021	2017	2019	2021	2017	2019	2021	2017	2019	2021
8. ja 9. lk.	78,0	65,3	72,7	16	23	20	18,8	26,3	26,8	22,6	35,5	26,8	18,2	10,1	16,4

	Tuntee itsensä yksinäiseksi, %			Keskusteluvaikkeitä vanhempien kanssa, %			Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, %			Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, %		
	2017	2019	2021	2017	2019	2021	2017	2019	2021	2017	2019	2021
8. ja 9. lk.	13,1	14,3	9,9	9,6	4,0	6,1	10	9	14	6,0	10,3	5,6

	Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, %			Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, %			Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiiniuotteiden käyttöä tai rahapelaamista			Tapaturma koulussa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana, %		
	2017	2019	2021	2017	2019	2021	2017	2019	2021	2017	2019	2021
8. ja 9. lk.	-	9,5	13	8,2	1,3	7,0	8,2	2,6	5,6	17	17	17

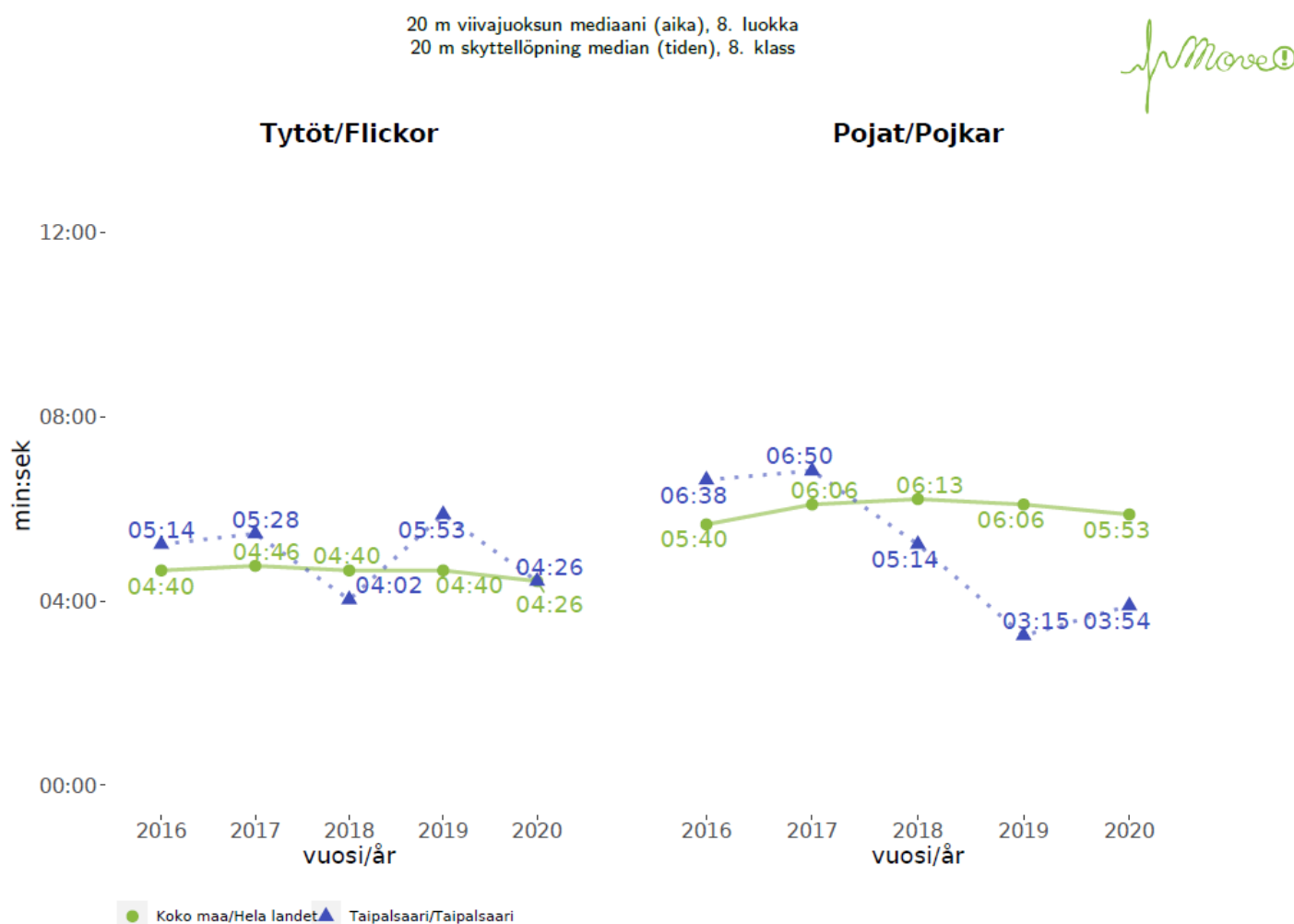
	Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä			Nuorten (15–29 -vuotiaat) tekemät rikokset (kpl/vuosi)			Nuorisotyöttömät, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta			Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua		
	2017	2019	2021	2017	2019	2021	2017	2019	2021	2017	2019	2021
	4,6	4,4	-	44	43	31	17,6	15,7	28 (2020)	15,9	23,4	-

Seuraavista indikaattoreista ei tietoja/puutteellisia tietoja vuosilta 2017–2021 Taipalsaarella

- Alaikäisenä alkoholin tai savukkeiden ja sähkösavukkeiden ostoja vähittäismyynnistä, %
- Ehkäisevää päihdetyötä yhteisesti kirjattujen käytäntöjen mukaisesti toteuttavat peruskoulut, % peruskouluista
- Psykologin ja kuraattorin yhteisölliseen opiskeluhooltoon käyttämä aika, % työajasta
- Tuntee itsensä osalliseksi, %

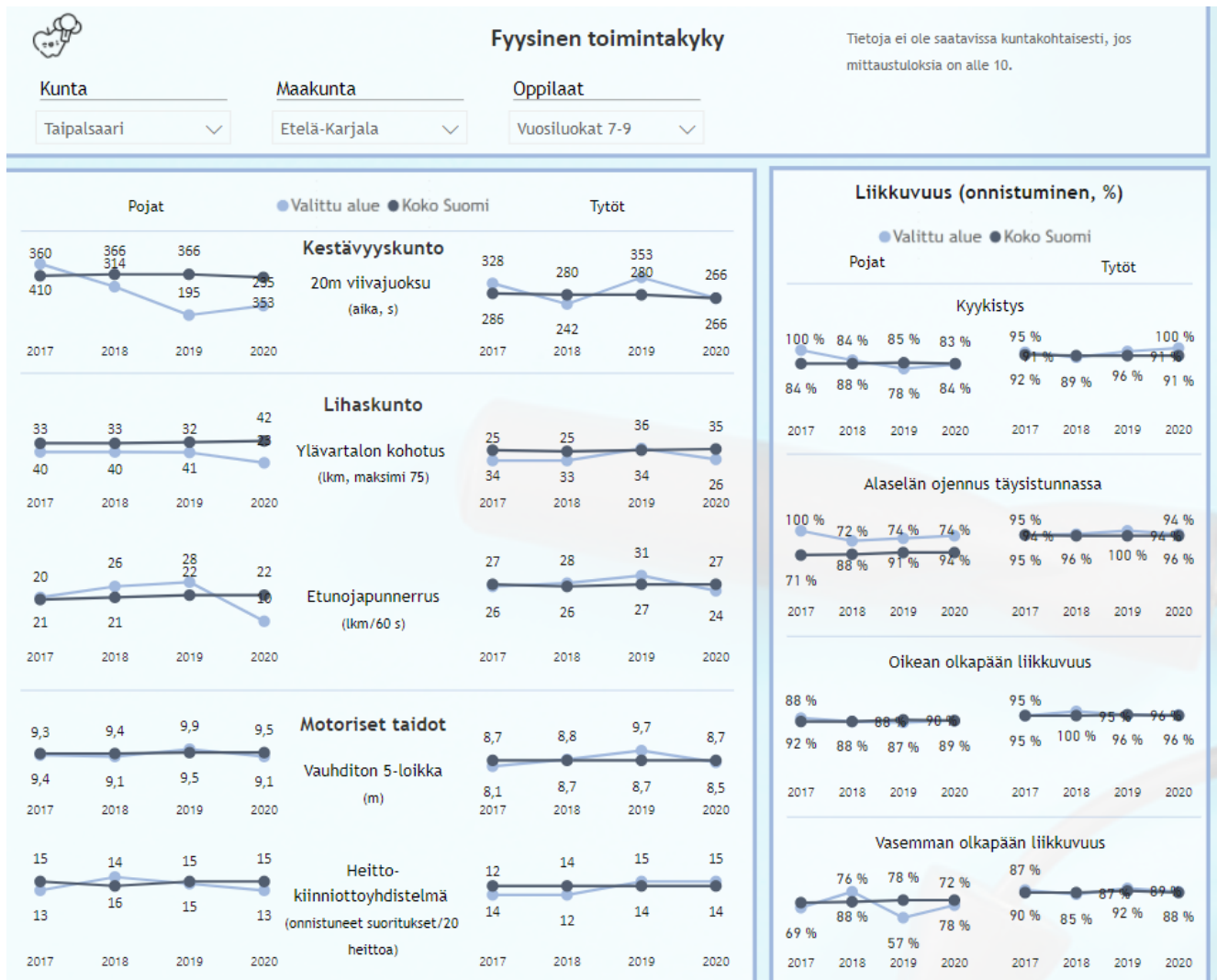
Move!-indikaattorit kuvaavat toimintakyvyn eri osa-alueita: kestävyyttä, lihaskuntoa, motorisia taitoja ja liikkuvuutta. Toisen asteen lukiolaisia ja ammattioppilaitoksen terveystarkastuksia ja Move! -mittaustuloksia ei ole taipalsaarelaisten osalta tässä kertomuksessa eritelty.

Kestävyyttä ja liikkumistaitoa mittaava 20 metrin viivajuoksun tuloksen keskiarvossa on eniten vaihtelevuutta Taipalsaarella vuosien 2017–2020 8. luokkalaisten toimintakykyä kuvaavia mittareita verrattaessa. Tulos on laskenut tytöillä yli minuutin ja pojilla lähes 3 minuuttia, joista jälkimmäinen on merkittävästi (noin 2 minuuttia) alle koko maan 20 metrin viivajuoksutuloksen keskitason (kaavio 2.).

Kaavio 2. Move!-mittaustulosten mediaani 8. luokkalaisten 20 metrin viivajuoksussa Taipalsaarella ja koko maassa vuosina 2016 – 2020.

Kahdeksas luokkalaisten taipalsaarelaisten lihaskuntoa mittaavien ylävartalon kohoutuksen ja etunojapunnerruksen mittausarvot ovat olleet noususuhdanteiset tai pysyneet samassa vuosien 2017–2019 aikana. Vuoden 2020 tulokset osoittavat merkittävän laskukäyrän niin tyttöjen kuin poikien kohdalla, jossa nuorten lihaskunnan mittarit jäävät alle maan keskitason. Motoristen taitojen osalta Taipalsaaren tulokset mukailevat vuosittain valtakunnallisia lukemia. Tyttöjen liikkuvuutta testaavien mittareiden tulokset ovat poikia paremmat, jossa poikien tulokset ovat viimeisimpänä tarkastelu vuotena kuitenkin nousseet tai vähintään pysyneet samassa. Taipalsaaren ja koko maan kahdeksas luokkalaisten Move!-tulokset vuosilta 2017–2020 on esitetty kaaviossa 3.

Kaavio 3. Taipalsaaren 7.-9. luokkalaisten fyysinen toimintakyky 2017 – 2020 (Lasten ja nuorten liikunnan tietoalusta 2021).

2.4. Työikäiset

Taipalsaaren kunta perusti vuonna 2017 työllistämisyksikön, jonka tehtävänä ja tavoitteena on löytää kuntouttavaa työtoimintaa, palkkatukityötä, koulutusta tai kuntoutusta työttömälle työnhakijalle. Taipalsaarella työttömyysaste oli 8,4 % lokakuussa 2017. Työttömien määrä oli laskenut edellisvuoteen verrattuna 12 %. Pitkäaikaisen toimeentulon saanti on ollut Taipalsaarella edelleen laskussa ja on koko maan sekä Etelä-Karjalan alueen tuloksiin verrattuna yli nelikertaisesti pienempi. Työikäisten indikaattoritietoa on esitetty taulukossa 5.

Alueellisen FinSote tutkimustulosten (2020) mukaan koko Etelä-Karjalassa alkoholia liikaa käyttävien osuus 20–64 vuotiaista on 21,8 %, mikä on 2,6 prosenttiyksikköä pienempi vuoteen 2018 verrattuna. Saman ikäisistä etelä-karjalaisista noin kahdeksan prosenttia tuntee itsensä yksinäiseksi ja 33 % terveytensä keskitasoiseksi tai sitä heikommaksi. Psykkisesti merkittävästi kuormittuneita aikuisväestöstä Etelä-Karjalassa on 14 %. Aktiivisia järjestötoimijoita alueellamme on lähes 25 % aikuisista ja liikuntaa vapaa-ajallaan harrastaa lähes 80 % 20–64 -vuotiaista. (FinSote 2020.)

Taipalsaarella on käytössään kaksi kuntosalia ja kolme liikuntasalia, joita kuntalaisilla on mahdollisuus vuokrata omaan käyttöön. Kunta tarjoaa yhteistyössä Eksoten ja paikallisen liikunnan aluejärjestö Etelä-Karjalan liikunta ja urheilu ry:n (myöhemmin Eklu) kanssa yksilöllistä liikuntaneuvontaa vähän liikkuville henkilöille. Liikunta- ja elintapaneuvonnalla pyritään tavoittamaan terveytensä puolesta vähän liikkuvat kuntalaiset. Aikuisten (18–64 vuotiaiden) viikoittaisen liikkumisen suosituksen keskeiset viestit ovat: sydämen sykettä kohottavaa, reipasta liikettä ainakin 2,5 tuntia viikossa tai rasittavaa liikkumista 1,5 tuntia viikossa, lihaskuntoa ja liikehallintaa ainakin kaksi kertaa viikossa, muutaman minuutin pätkät kerrallaan riittävät ja kaikki liike lasketaan. Liiku omalla tavallasi, joka päivä. (UKK-instituutti.) Ohjattua liikuntaa työikäisille taipalsaarelaisille tarjoaa kansalaisopisto ja paikalliset yrittäjät. Menneen valtuustokauden aikana liikuntaolosuhteita, kuten retkeilyreitit kunnostettiin (2019), Saimaan saaristoreitti avattiin yhteistyössä virkistysalue säätiön ja alueen kuntien kanssa (2020) sekä Saimaanharjun frisbeegolfrata rakennettiin (2021). Kohtaamispaikka Luoto avattiin vuonna 2019, jonka tarkoituksena on edelleen tarjota järjestöille ja yhdistystoimijoille maksuton tila toiminnan järjestämiseen. Kohtaamispaikan tavoitteena on tukea yhteisöllisyyttä sekä matalan kynnyksen kohtaamismahdollisuuksia.

Taulukko 5. Indikaattoritietoa työikäisistä Taipalsaarella vuosina 2017–2021 (THL 2021).

	2017	2018	2019	2020	E-K (2020)	Koko maa (2020)
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet, % 25–64-vuotiaista	0,9	0,8	0,7	0,6	2,5	2,8
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä			5,5	5,8	7,4	6,5
Vaikeasti työllistyvät, rakennetyöttömyys, % 15–64-vuotiaista	4,7	3,9	3,0	3,6	5,4	4,6
Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, % äänioikeutetuista	65,0			61,0 (2021)		

Seuraavista indikaattoreista ei tietoja/puutteellisia tietoja vuosilta 2017–2021 Taipalsaarella:

- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä
- Ulkomaalaiset työttömät työnhakijat, % ulkomaalaisten työvoimasta

2.5. Ikäihmiset

Kunta on tukenut toimillaan Eksoten strategian mukaisesti ikääntyneiden kotona asumista ja päivittäisistä toimista selviytymistä. Etelä-Karjalan hyvinvointialueen yhteinen suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi vuosille 2021–2025 valmistui keväällä 2021. Suunnitelma on jatkoa vuosille 2016–2020 laaditulle suunnitelmalle. Suunnitelma on tehty yhteistyössä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden ja Etelä-Karjalan alueen vanhusneuvostojen sekä kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden edustajien kanssa. Suunnitelman vuosittaiset tavoitteet raportoidaan Hyvinvointikertomuksessa. (Eksote 2021.)

Taipalsaarelaisista 75 vuotta täyttäneistä noin puolet asuu yksin. Omaishoidon tuella hoidettavien osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on vuosien 2017–2020 aikana pienentynyt 5,8 prosentista 3,9 prosenttiin. (SotkaNet). Etelä-Karjalassa ikääntyneiden yksinäisyys on lisääntynyt. 75 vuotta täyttäneistä 13,1 % tunsivat itsensä yksinäiseksi (SotkaNet 2020). Hyvinvointialueellamme keskimääräinen kansaneläke oli 1681€/kk vuonna 2020. (Eksote 2021.) Taipalsaaren ikääntyneiden indikaattoritietoja on esitetty taulukossa 6.

Taipalsaaren kunta on tarjonnut säännöllisesti maksuttomia matalan kynnyksen liikuntaryhmiä senioreille ja ryhmien kävijämäärät ovat olleet tavoitteiden mukaisia. Kunnan kuntosalien käyttöä on tarjottu eläkeläisille alennettuun hintaan ja avoimia kuntosalivuoroja on järjestetty. Sotaveteraaneille kuntosalinkäyttö on maksutonta. Yli 65-vuotiaiden liikkumisen suosituksen keskiössä ovat muun muassa seuraavat asiat: ”kahdesti viikossa lihasvoimaa, tasapainoa ja notkeutta edistävää liikkumista, 2,5 tuntia viikossa sydämen sykettä kohottavaa liikettä eli reipasta liikkumista, päivittäin kevyttä liikuskelua sekä näiden kaikkien edellä mainittujen monipuolinen yhdistely edistää parhaiten terveyttä ja toimintakykyä.” (UKK-instituutti 2021.)

Ikäihmisille on järjestetty kohdennettuja tapahtumia osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseksi sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Vuonna 2017 avattiin uusi tehostettu palveluasumisyksikkö Taipale, jonka toiminta jatkuu edelleen. Taipalsaarella toimii hallintosäännön mukainen vaikuttamistoimielin, yhdistetty vanhus- ja vammaisneuvosto. Vanhus- ja vammaisneuvostolla on mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan, joilla on merkitystä vanhusten ja vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

Taulukko 6. Indikaattoritietoja ikääntyneiden osalta Taipalsaarella vuosina 2017–2021.

	2017	2018	2019	2020	E-K (2020)	Koko maa (2020)
Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi, %	kyllä	ei	ei	ei		
Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavanikäisestä väestöstä	0,6	0,5	0,4	-	0,6	0,6
75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asuntokunnat, % vastaavanikäisten asuntokunnista	47,4	48,2	50,7	51,1	59,7	56,8
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä	5,8	4,9	5,1	3,9	5,3	4,6
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä	265,4	266	419,3	390,4	521,9	347,7

Seuraavista indikaattoreista ei tietoja/puutteellisia tietoja vuosilta 2017–2020 Taipalsaarella:

- THL:n sairastavuusindeksi, ikävakiointu
- Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus, iäkkäät
- Onko kuntanne huomionnut ikääntyneiden terveys- ja hoivapalveluiden järjestämisessä ja kilpailutusten laatuvaatimuksissa ravitsemustilan arvioinnin ravitsemushoitosuosituksen mukaisesti?

2.6. Kaikki ikäryhmät

TEA-viisari on terveyden edistämisen aktiivisuuden mittaamiseen kehitetty työväline, joka sisältää seitsemän ulottuvuutta, ja jotka edelleen jakautuvat osakokonaisuuksiin. Tulokset kuvaavat terveyden edistämisen aktiivisuutta, eli toimintaa kuntien asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Toimintaa mitataan seuraavilla toimialueilla: kuntajohto, perusopetus, lukiokoulutus, ammatillinen koulutus, liikunta, kulttuuri, perusterveydenhuolto sekä ikääntyneiden palvelut. Arvioinnit ovat tapahtuneet pisteytyksellä 0–100 (0–25 huono tulos, 26–75 parannettavaa ja 76–100 hyvä tulos). Tarkat tiedot tuloksista ovat kaikkien saatavilla osoitteessa teaviisari.fi. Taipalsaaren TEA-viisarin tuloksia on esitetty kaavioissa 4, 5 ja 6.

Taipalsaaren perusterveydenhuollon TEA-viisarin tulos on viidestä mitatusta osa-alueesta paras. Perusterveydenhuollon TEA-viisarin tulos on laskenut 81 pisteestä (2018) 76 pisteeseen (2020), jotka arvioinnissa vastaavat *hyvää* tulosta. Taipalsaarella perusterveydenhuollon vahvuudet (2020) ovat olleet tyttöjen ja naisten sukupuolielinten silpomisen estämisen toimintaohjelman (2019) käsittelyssä sekä sukupuolittaisessa ja ikäryhmittäisessä raportoinnissa (muun muassa päihdehaittojen kehityksestä, ylipainosta ja tupakoinnista) luottamushenkilöille. Taipalsaarella kehittämiskohteita perusterveydenhuollossa on osallistumis- ja vaikuttamistavoissa, päihdehaittojen ja tupakoinnin suunnitelmallisessa seurannassa sekä raskausajan seulontojen tarjonnassa. (THL 2021.)

Eniten kehitettävää terveyden edistämisen aktiivisuudessa Taipalsaaren toimialueilla on TEA-viisarin tulosten mukaan kulttuurissa (35), liikunnassa (55) ja kunnanjohtossa (54), joiden tulokset jäävät arvioinnissa keltaiselle, eli *parannettavaa* sektorille. Liikunnan kehittämiskohteita (2020) on kohdennettujen liikkumisryhmien tarjoamisessa seuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille, painonhallintaa tarvitseville sekä työttömille. Kunnassa ei ole menneen valtuustokauden aikana kutsuttu säännöllisesti koolle urheiluseuroja ja yhdistyksiä esimerkiksi liikuntafoorumiin. Liikunnan osalta on onnistuttu liikunnan olosuhteisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa (lautakuntapäätösten valmistelussa ja liikuntaolosuhteiden kehittämisessä), ympäristöjohtamisessa sekä ikääntyneiden ja työikäisten liikunnan edistämisen säännöllisessä seurannassa.

Taipalsaaren kunnan liikuntakyselyssä (2020, n=82) tiedusteltiin kuntalaisten liikunta-aktiivisuudesta. Kaikki vastaajista kertoo harrastavansa jotakin liikuntaa. Kevyttä ja rauhallista liikuntaa 3-4 tuntia viikossa harrastavaa 32 % vastaajista, 5-6 tuntia viikossa 23 %, 0-2 tuntia viikossa 21 %. Reipasta, hieman hengästyttävää liikuntaa harrastaa vastaajista 48 % 0-2 tuntia viikossa, 33 % 3-4 tuntia viikossa, 8 % 5-6 tuntia viikossa. Raskasta, voimakkaasti hengästyttävää liikuntaa harrastaa 0-2 tuntia vastaajista 65 %, 3-4 tuntia viikossa 15 %, ei ollenkaan raskasta liikuntaa harrastavia 18 % vastaajista. Lihaskuntoa ja liikehallintaa vahvistavaa liikuntaa harrastaa kerran viikossa 43 % vastaajista, 2 kertaa viikossa tai enemmän 38 %, ei ollenkaan 19 % vastaajista.

Suosituimmaksi lajiksi kunnan liikuntakyselyssä selvisi kävely/sauvakävely, jota harrastaa 38 % vastaajista. Hyötyliikuntaa kertoi harrastavansa 15 %. Seuraavaksi suosituimmat lajit olivat pyöräily, juoksulenkkeily, kuntosaliharjoittelu, lihaskuntoliikunta, jooga/liikkuvuusharjoittelu. Muita mainittuja liikuntalajeja olivat retkeily, hiihto, voimistelu, vesiliikunta, ratsastus, yleisurheilu ja luistelu. Kyselyssä tiedusteltiin liikunta-aktiivisuuden lisäksi myös istumistottumuksista. 40 % vastaajista kertoi istuvansa päivän aikana 4-6 tuntia. 29 % kertoi istuvansa 0-3 tuntia, 27 % 7-9 tuntia päivässä. Eniten liikunnan harrastamista rajoittaa yksilöllisistä tekijöistä väsymys, laiskuus/saamattomuus sekä ajanpuute. Ulkoisista tekijöistä harrastamista rajoittaa liikuntapaikkojen etäisyys sekä sopivan liikuntapaikan puute. Myös sopivan liikuntaharrastuksen puute sekä tiedonpuute harrastusmahdollisuuksista koettiin rajoittaviksi tekijöiksi. Avoimeen kysymykseen, jossa tiedusteltiin tekijöitä jotka lisääisivät liikunnan harrastamista, mainittiin ulkoliikuntapaikat ja niiden

kunto (kevyenliikenteen väylät, retkeilyreitit, ulkoliikuntapuistot, latuverkostot, frisbeegolf-rata), ryhmäliikuntatuntien tarjonnan määrä, oma motivaatio, harrastuskaverit sekä aika.

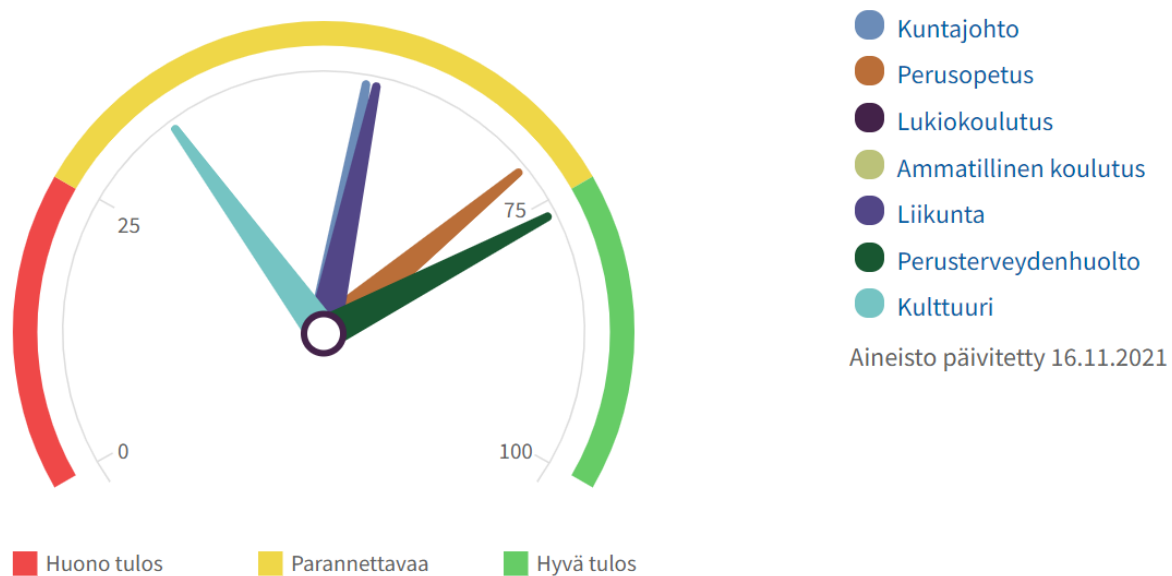
Kyselyssä tiedusteltiin liikuntapaikkojen käytöstä kunnan alueella. Selvästi eniten käyttäjiä on kävely- ja pyöriteillä, ulkoilureiteillä ja –alueilla, kunto- ja pururadoilla sekä hiihtoladuilla. Sisäliikuntatiloista eniten käyttäjiä on liikuntahalleilla/-saleilla. Kuntosaleja, tennis-, katukoris, rantalentopallokenttien käyttäjiä oli vastaajista satunnaisia. Liikuntapaikkamaksuihin oli tyytyväisiä 40 % vastaajista (en osaa sanoa – vastauksia 48 %). Liikuntapaikkojen monipuoliseen tarjontaa oli tyytyväisiä 48 %, tyytymättömiä 26 % (EOS 26 %). Liikuntapaikkojen kunnossapitoon oli tyytyväisiä 49 %, 21 % vastaajista oli tyytymättömiä kunnossapitoon (EOS 30 %). Asiakaspalveluun tyytyväisiä oli 31 %, tyytymättömiä 13 % (EOS 56 %). Kuntalaisten kuulemisessa liikunta-asioihin liittyen tyytyväisiä oli 31 %, tyytymättömiä 30 % (EOS 39 %). Liikuntapalveluista tiedottamiseen oli tyytyväisiä 39 %, 40 % tyytymättömiä (EOS 21 %). Kunnan liikuntapaikoista tyytyväisimpiä oltiin kirkonkylän liikuntahalliin, kirkonkylän kuntosaliin, Haikkaanlahden retkeilyreittiin, Saimaanharjun urheilukenttään sekä uimarantoihin. Tyytymättömiä oltiin vastausten perusteella Saimaanharjun kuntosaliin, jääkiekkokaukaloihin ja luisteluratoihin.

Avoimeen kysymykseen koskien kehitysideoita ja – ehdotuksia, nousi mm. seuraavia asioita esille: ulkokuntoilupaikkoja lisää, frisbeegolf-rata, koirapuisto, pump track – rata, tekonurmikenttä, hiihtolatureittejä, parannuksia kevyenliikenteenväyliin, käymälät liikuntapaikkojen äärelle, kertakäyntimahdollisuus kirkonkylän kuntosalille, lisää ohjattua liikuntaa, uintimahdollisuus talvikaudelle, tiedottamisen lisääminen, Vehkataipaleen koulun ulkoalueiden ja lähiliikuntapaikkojen kehittäminen, retkeilyreittien ja latupohjien kunnostaminen sekä yleisen siisteyden lisääminen.

TEA-viisarin mukaan kulttuurissa eniten kehitettävää Taipalsaarella on toiminnan taloudellisessa tukemisessa sekä tavoitteita edistävissä strategioiden luomisessa. Kulttuuritoimissa on kuitenkin onnistuttu arviointia koskevissa toimenpiteissä ja vaikuttamistavoissa, yhteiskehittämisessä sekä asukaskohtaamisissa. Taipalsaari on onnistunut kunnanjohtoon osa-alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen aktiivisuudessa rakenteiden luomisessa ja siinä, että kunnassa on luotu hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimenpiteiden suunnitelma ja tavoitteet. Kehittämiskohteita ovat muun muassa voimassa olevan sukupuolten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus suunnitelman päivittäminen, tavoitteiden asettaminen matalahiiliseen yhteiskuntaan siirtymiseksi ja hiilipäästöjen vähentämiseksi sekä kuntalaisten osallistumisen mahdollistaminen kunnan palveluiden ideointiin, suunnitteluun ja testaamiseen (yhteiskehittäminen). (THL 2021.)

Kaikki sektorit : Taipalsaari 2021

Kaavio 4. Yhteenveto Taipalsaaren kunnan terveyden edistämisen aktiivisuudesta (THL 2021).

Pisteet	Taipalsaari	Koko maa
Kaikki sektorit	58	67
Kuntajohto	54	78
Perusopetus	71	66
Lukiokoulutus	..	66
Ammatillinen koulutus	..	63
Liikunta	55	72
Perusterveydenhuolto	76	63
Kulttuuri	35	63

Kaavio 5. Taipalsaaren kunnan ja koko maan TEA-viisarin tulokset eri sektoreilla 2021 (THL 2021).

Pisteet	2021	2020	2019	2018	2017	2016
Kaikki sektorit	58	55	57	74	67	63
Kuntajohto	54	..	36	..	85	..
Perusopetus	..	..	71	..	72	..
Lukiokoulutus	..	..	..	..	..	..
Ammatillinen koulutus	..	..	..	..	..	..
Liikunta	..	55	..	59	..	56
Perusterveydenhuolto	..	76	..	81	..	56
Kulttuuri	35	..	38	..	..	..

Kaavio 6. Taipalsaaren kunnan TEA-viisarin tiedot vuosikohtaisesti 2016 - 2021 eri sektoreilla (THL 2021).

Päihteiden käytöstä voi aiheutua monenlaista haittaa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle sekä asukkaiden viihtyvyydelle. Päihtymys muun muassa madaltaa riskiä aggressiiviseen käyttäytymiseen. Päihdekiinniotot ilmentävät osaltaan päihteiden ongelmakäyttöä ja kertovat kuntien ennaltaehkäisevän päihdetyön onnistumisesta. (THL 2021.) Päihdekiinniottojen määrä Taipalsaarella on ollut nousussa. Vuonna 2017 kiinniottojen määrä oli 3 ja vuonna 2020 kahdeksan kappaletta. Yhteensä päihdekiinniottoja neljän vuoden ajalla on ollut 26 kappaletta. (Kaakkois-Suomen poliisi 2021.)

Taulukko 7. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategiatyön nykytilan arviointi Taipalsaarella mukailien PROMEQ HYTE työn kypsyysanalyysimallia. (Punainen; alkava, keltainen; kehittyvä, vihreä; hyvä ja sininen; optimaalinen).

		2021
Osallisuus strategian laadinnassa	Ketkä laativat kunnallista tai alueellista hyvinvointikertomusta ja kuinka laajaa osallisuutta työssä hyödynnetään?	Hyvä. Kaikki organisaation toimialat ovat työssä mukana.
Yhteistyö ja kumppanuudet	Millaisia ja kuinka laajoja yhteistyökäytäntöjä hyvinvointistrategian toteuttamisessa sovelletaan?	Kehittyvä. Jokainen toimiala vastaa itse omasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstään.
Strateginen orientaatio	Mitä valitut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategiset tavoitteet ovat ja miten ne ohjaavat edistämisen käytäntöjä?	Hyvä. Olemme tunnistaneet keskeiset hyvinvointihaasteet, joiden pohjalta olemme laatineet tavoitteita ja toimenpiteitä.
Hyvinvointi	Millaiseen ja kuinka laajaan hyvinvointikäsitukseen strategiatyömme perustuu?	Hyvä. Strategiatyömme tavoitteet ja toimenpiteet kiinnittyvät pääasiassa kolmeen hyvinvoinnin ulottuvuuteen.
Eriarvoisuuden tunnistaminen ja asemointi	Missä määrin strategiatyössä on kiinnitetty huomiota hyvinvoinnin ja terveyden eriarvoisuuteen?	Kehittyvä. Tunnistamme eriarvoisuuteen liittyviä haasteita, mutta ne näkyvät vain osittain strategisissa tavoitteissa ja edistämisen käytänteissä.

PAINOPISTEIDEN, TAVOITTEIDEN JA TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Maakunnallisessa hyvinvointityöryhmässä yhteisesti sovitut pääteemat vuosille 2017–2021 oli: terveelliset elämäntavat^{1.)}, mielen hyvinvointi^{2.)}, terveellinen ja turvallinen elinympäristö^{3.)}, asukasosallisuus ja yhteisöllisyys^{4.)}, viestintä, tiedon tavoitettavuus ja kiinnostavuus^{5.)}, työ, taloudellinen hyvinvointi ja yrittäjyys^{6.)}. Tässä luvussa on esitetty Taipalsaaren kunnan tavoitteet ja toimenpiteet vastuutahoineen. Toteumassa kuvataan kunkin toimenpiteen arviointimittarin mukainen tulos.

Taulukko 8: Terveelliset elämäntavat 2017–2021

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteuma
Liikuntaneuvonta on keskeinen osa kunnan hyvinvointipalveluja	Eksoten kuntoutus ja kunnan hyvinvointiluotsi toteuttaa yhteistyössä EKLU:n kanssa	Hyvinvointiluotsi ja Eksoten fysioterapeutti Eksoten hyvinvointivalmentaja	Asiakasmäärät ja palaute	Kunnan liikuntaneuvonta noin 30 henkilöä (2018 - 2021) Eksoten elintapaneuvonta 50 henkilöä (2019–2021)
Kuntalaiset ovat tyytyväisiä kunnan tarjoamiin liikuntapalveluihin	Toteutetaan liikuntakysely kuntalaisille 2020		Liikuntakysely 2020 Liikuntapaikan kartoitus	Toteutunut. Asukkaiden tyytyväisyys kunnan liikuntapaikkoihin ka 3,5 (asteikko 0-5)
Liikuntapaikkoja kehitetään ja kunnostetaan	Liikuntapaikkojen ylläpitäminen ja huoltaminen, tarvittavien välineiden hankinta		Liikuntakysely	Asukkaiden tyytyväisyys liikuntapaikkojen kunnossapitoon ka 3,1 (asteikko 0-5). Välineitä päivitetään vuosittain ja tarvittaessa.
	Saimaanharjun koulun piha-alueen liikuntapaikan kartoitus ja mahdollinen toteutus.	Hankehaku Osallistetaan oppilaat mukaan suunnitteluun	Liikuntakysely ja kartoitus	Siirtyy seuraavalle valtuustokaudelle
	Frisbeegolf-radan tekeminen	Yhteistyössä paikallisten harrastajien, yritysten ja yhteisöjen kanssa		Toteutettu.
	Kirkonkylän koulun piha-alueen kunnostaminen	Hankehaku		Toteutettu (ei hanketta) Pituushyppypaikka, kuulantähtöpaikka ja piha-alueen rajaaminen
Ravitsemustietous lisääntyy ja ravitsemus huomioidaan kunnan omissa toiminnoissa	Ravitsemustietoisuutta lisätään ottamalla ravitsemusasiat osaksi liikuntaneuvonnan, liikkuvan koulun ja liikkuvan varhaiskasvatuksen toimintoja	Hankkeet ja koulutus toiminnan käynnistämiseksi ja juurruttamiseksi	Otetaan ravitsemus puheeksi vanhempanilloissa, terveystarkastuksissa ja oppitunneilla sekä liikuntaneuvonnassa (onko otettu, määrät kuinka monta kertaa/vuosi), tilastot kouluterveyskyselyistä	Oppitunneille on sisällytetty ravitsemustietoa. Kehitetään edelleen seuraavalla valtuustokaudella (aamupalaa tarjolla koululla). Kouluterveyskyselyt 2017–2021: Ei syö aamupalaa joka arkiamu 4.-5.lk 19–28% Ei syö aamupalaa joka arkiamu 8.-9.lk 23–47% Ei syö koululounasta päivittäin 8.-9.lk 23–36%
	Nuorisopalvelujen terveelliset välipalat viikoittain nuortenillassa		Kävijämäärät	Terveelliset välipalat toteutuneet säännöllisesti nuorisotalon ollessa avoinna normaalisti (korona). Kävijöitä välipalapäivinä on ollut keskimäärin 20–30 nuorta.
	Hyvinvointivalmennus ja -neuvota	Eksoten hyvinvointivalmentaja	Kävijämäärät	Asiakasmäärä 50 henkilöä (2019–2021)
	Ruokapalvelut noudattavat ravitsemussuosituksia			Kyllä
	Ruokapalveluissa otetaan käyttöön lautasmalli ateriasuosituksissa			Toteutunut
	Toteutetaan ruokapalveluiden asiakastytyväisyyskysely			Asiakastytyväisyyskysely
Lasten ja nuorten liikunnallisuuden tukeminen	Lapsille ja nuorille suunnatut liikuntavuorot ovat maksuttomia kunnan liikuntatiloissa	Liikuntasalit kunnassa	Liikuntavuorojen käyttömäärä	Maksuttomien tilavuorojen käyttöönotto lasten ja nuorten harrastustoiminnassa. Lasten ja nuorten liikuntavuorojen osuus liikuntasalien varatuista vuoroista per viikko (ka %):

				2017 -> 121 tapahtumaa 2018 -> 146 tapahtumaa 2019 -> 111 tapahtumaa (kirjaston henkilökuntaa vähennettiin 33,3 % 1.1.2019 alkaen) 2020 -> 74 tapahtumaa (koronarajoitukset tulivat voimaan 18.3.2020 alkaen)
Mielekäs vapaa-aika	Taiteen perusopetus Kansalaisopiston ryhmät Koulujen kerhotoiminta Yhdistysten tukeminen Kirjastopalvelut Perhekahvila toiminta Nuorisotyö Liikuntapaikat			Toteutuneet suunnitellusti (pandemian vaikutuksia lukuun ottamatta)

Taulukko 10: Terveellinen ja turvallinen elinympäristö 2017–2021

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteuma
Toimiva ympäristö ja katuverkosto	Liikenneturvallisuuksuunnitelman tekeminen ja sen toimenpiteiden toteuttaminen	Asiantuntija-apu ja yhteistyö, kunnan tekninen toimi	Toimenpiteiden toteuttaminen	Liikennesuunnitelma laadittu 2016 ja sitä päivitetään vuosittain. Liikenneturvallisuuksuuryhmä kokoontuu säännöllisesti 3 krt/vuodessa
Turvalliset kevyenliikenteenväylät	Tieverkoston kunnossapito Kaavoitus, infran suunnittelu ja rakentaminen.	Asiantuntija-apu ja yhteistyö, kunnan tekninen toimi	Liikenneturvallisuus/turvallinen elinympäristökysely kuntalaisille keväällä 2020	Kysely toteutettu keväällä 2020 (ELY)

Taulukko 11: Asukasosallisuus ja yhteisöllisyys 2017–2021

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteuma
Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen	Vanhusneuvoston, nuorisovaltuuston, asukasraatien ja järjestöfoorumien roolin vahvistaminen, järjestöavustukset, EVA:n käyttöönotto, kuntalaisaloite.fi -nettisivuston aktiivinen markkinointi ja käyttö	järjestöfoorumien ja asukasraatien järjestäminen/perustaminen, muuten resurssit ovat jo olemassa --> otetaan ne aktiiviseen ja tehokkaaseen käyttöön	aktiivinen toiminta (kokousten määrä ja säännöllisyys), kannanotot, aloitteiden määrä, palautteiden määrä	Vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontunut 2 krt/vuosi Nuorisovaltuuston kokoontumiset toteutettu Järjestöavustukset toteutettu EVA:n käyttöönotton jalkauttaminen osaksi päätöksentekoa siirtyy tulevalle valtuustokaudelle
	Kyläyhdistysten tukeminen	Järjestöavustukset		Toteutunut
	Osallistuva budjetointi erikseen valituilla kohteilla	Budjettimääräraha		Osallistava budjetointi toteutettu (Rehulan kuntopolku, Harju höyryt tapahtuma, Maaseutuseurojen juhluvuoden puuntaimien istutukset)
	Kuntalaiskyselyt		Kyselyiden tulokset	Meijä Taipalsaari kysely toteutettu kesällä 2021 Tulokset hyödynnetty kuntastrategian suunnittelussa
Kohtaamispaikkatoiminta	Kohtaamispaikkatoiminnan käynnistäminen	Hankeraha Järjestöyhteistyö	Toteutuneiden toimintojen määrät	Kohtaamispaikka Luoto avattu 2019.

		Hyvinvointiluotsi		Tilavarauksia noin 400 kpl yhteensä 1013 tuntia (2019–2021).
Tapahtumien järjestäminen	Kunta järjestää omia toimialakohtaisia tapahtumia sekä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa	Esim. Taipalsaari-päivät, Vanhusten viikko	Tapahtumakohtaiset palautteet, kävijämäärät	Tapahtumat ovat toteutuneet suunnitellusti, koronan aiheuttamia poikkeuksia lukuun ottamatta.

Taulukko 12: Viestintä, tiedon tavoitettavuus ja kiinnostavuus 2017–2021

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteuma
Ajantasaiset kotisivut	Sivujen uusiminen ja päivittäminen nykyaikaisiksi		Käyttäjäpalautte, google analytics	Kunnan verkkosivut uusittu 2018. Vierailluimmat sivut 2018–2021: 1) Ajankohtaista 2) Ilmoitustaulu 3) Yhteystiedot Google analytics ei ole ollut käytössä.
Sosiaalisen median ja uusien viestintäkanavien käyttöönotto	Sosiaalisen median aktiivinen päivittäminen		Saavutettavuuden seuranta	Facebook 1,7 t. seuraajaa (12/2021) Naiset 68%, miehet 32%. Yli puolet 35-54 vuotiaita.
	Instagramin käyttöönotto	Eri toimijoiden instagram-tilit		Taipalsaaren kunta instagram 749 seuraajaa (12/2021)
Viestintäohje 2018	Kunnalla oma viestintäohjeistus, jalkautetaan toimialoille		Toiminnan toteuttaminen ohjeistuksen mukaisesti	Toteutunut
Sähköinen asiointi on sujuvaa	Helppokäyttöiset järjestelmät sekä niiden aktiivinen käyttö. Henkilöstön kouluttaminen			Kehitetään toimintaa kouluttamalla henkilöstöä ja kuntalaisia järjestelmien aktiiviseen käyttöön.
Kuntalaiskyselyt	Toteutetaan tarvittaessa kuntalaiskyselyt		Kyselyiden tulokset	Liikuntapalveluja ja – paikkoja koskeva tieto tavoittaa asukkaat nettisivuilta (61%), sosiaalisesta mediasta (54%) ja kotiin jaettavasta esitteestä (29%) (Liikuntakysely 2020).
Viestinnän seuranta	Seurataan uutisointia paikallisessa lehdistössä ja sosiaalisessa mediassa.	Meltwater - mediaseurantatyökalun käyttö		Ei nähty tarpeelliseksi, ei toteutunut. Juhlavuotena 2021 (TPS 450-v.) seurattiin ja kerättiin uutiset talteen.

Taulukko 13: Työ, taloudellinen hyvinvointi ja yrittäjyys 2017–2021

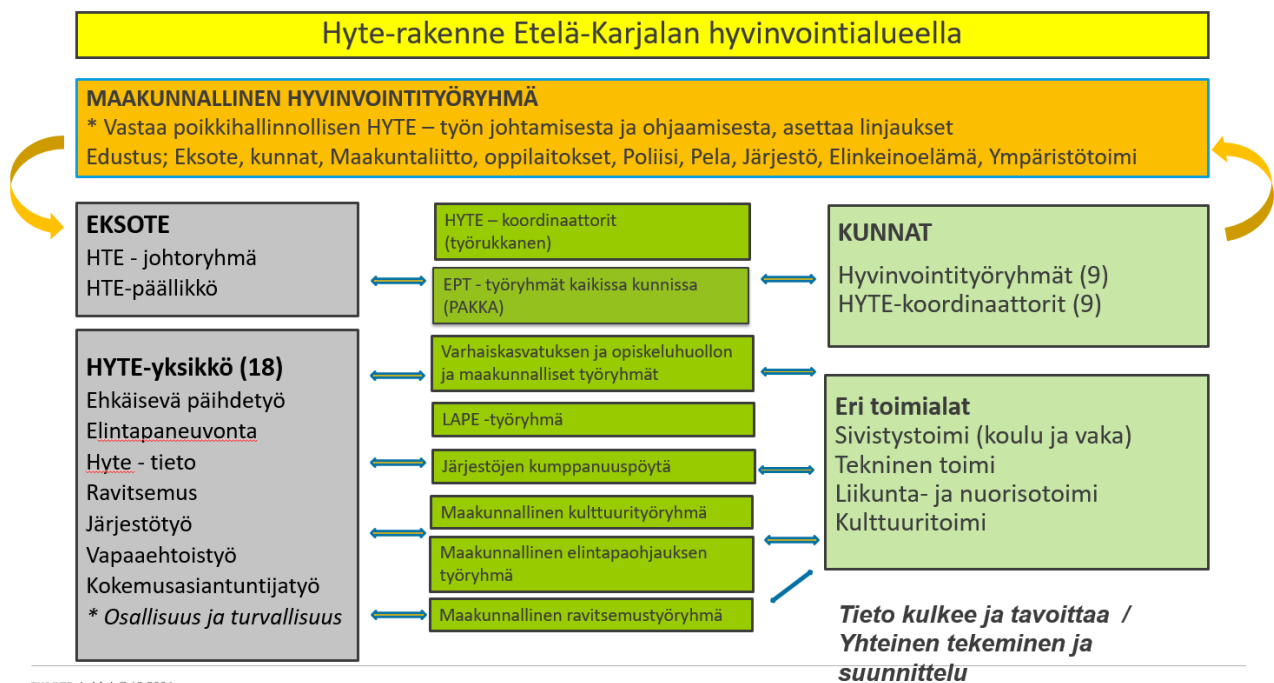
Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Toteuma
Pitkäaikaistyöttömien ja nuorisotyöttömien työllisyyden edistäminen	Kunnan työllistämisyksikön toiminta pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi. Etsivä nuorisotyö			Toimeentuloa pitkäaikaisesti saaneiden % 25–64 vuotiaista = ka 0,75% (2017-2021)
			Pitkäaikaistyöttömien määrä	Kunnan maksaman työmarkkinaosuus keskimäärin = 20 000 – 25 000 €/kk
			Kunnan maksaman työmarkkinaosuuden määrä	Työllistämisyksikkö on perustettu 2017 ja työllistettyjen pitkäaikaistyöttömien määrät (yhteensä 34 henkilöä): 2017: 2 henkilöä 2018: 4 henkilöä 2019: 6 henkilöä
			Työllistämisyksikössä työllistettyjen pitkäaikaistyöttömien määrä	

				2020: 9 henkilöä 2021: 13 henkilöä Tilasto ei sisällä muita työllistettyjä muissa Taipalsaaren kunnan yksiköissä, eikä esimerkiksi Aktiv-Oiva -hankkeen avulla 2021 työllistettyjä pitkäaikaistyöttömiä Työllistämisyksikön ulkopuolelle.
Paikallisen yrittäjyyden tukeminen	Yrittäjätapaamiset Yhteistyö Etelä-Karjalan ja Taipalsaaren yrittäjien kanssa			Toteutuneet suunnitellusti 2–4 krt/vuodessa.
	Yritysneuvonta	Proagria ja MINT-hanke Leader hankekumppanuus		Toteutuneet suunnitellusti. MINT-hanke jatkuu vuoteen 2022. Leader hankekumppanuus käynnistyy ryhmähankkeena syksyllä 2021.

KESKEISET OPIT JA EVÄSTYKSET PÄÄTTYVÄLTÄ VALTUUSTOKAUDELTA

Taipalsaarella terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen rakenteet ovat kunnossa. Terveyden ja hyvinvoinnin poikkihallinnollinen hyvinvointiryhmä on nimetty ja ryhmä vastaa tulevien tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisesta. Kunta on mukana maakunnallisessa hyvinvointityöryhmässä ja kunnassa on nimetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuuhenkilö (hyvinvointiluotsi).

Menneeltä valtuustokaudelta halutaan nostaa kehittämiskohteeksi terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen työn suunnitelmallisuus ja systemaattisempi seuranta. Suunnitelmallista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä ohjaavat tulevalle kaudelle (2021–2025) asetetut toimialakohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet, joiden toteutumisen tueksi luodaan hyvinvoinnin vuosikello. Hyvinvoinnin vuosikello ohjaa hyvinvointiryhmän toimintaa. Vuosikellon avulla halutaan myös luoda hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteet tiiviimmäksi osaksi suunnitelmallista taloushallintaa. Säännöllinen toimenpiteiden seuranta auttaa Taipalsaaren kuntaa saavuttamaan myös tämänhetkisten HYTE-kertoimien (hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosa) suuntaisten indikaattoreiden toteutumisen vuoteen 2023 mennessä. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtiosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. (THL 2021.) HYTE-kertoimien indikaattorit (2021) löydät liitteestä 1.

Kaavio 7. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yhteistyötä. Hyte-rakenne Etelä-Karjalan hyvinvointialueella (Eksote 2021).

OSA 2: TULEVAN VALTUUSTOKAUDEN SUUNNITTELU 2021–2025

Hyvinvointikertomuksen toinen osa (osa 2.) on dokumentin suunnitelmaosio tulevalle valtuustokaudelle. Hyvinvointisuunnitelmassa on esitetty tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot ja resurssit sekä arviointimittarit hyvinvoinnin edistämiseksi. Eksote on yhdessä maakunnan kuntien kanssa päättänyt hyvinvointisuunnitelman kolme yhteistä tavoitetta vuosille 2021–2025: Terveelliset elintavat, mielen hyvinvointi ja työllisyyden edistäminen. Alla olevissa taulukoissa on esitetty Taipalsaaren kunnan toimialakohtaiset toimenpiteet maakunnallisesti sovittujen tavoitteiden toteutumiseksi. Hyte-kertoimien suuntaiset tavoitteet ovat sisällytetty osaksi Taipalsaaren kunnan hyvinvointisuunnitelmaa.

Taipalsaaren hyvinvointisuunnitelmaa ovat olleet valmistelemissa eri ikäryhmiä koskeva asiantuntijaryhmä. Poikkihallinnolliseen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen hyvinvointiryhmään kuuluvat kunnanhallituksen edustaja, kunnanjohtaja, sivistysjohtaja, hyvinvointiluotsi, sivistyslautakunnan jäsen, vanhus- ja vammaisneuvoston jäsen, nuorisovaltuuston edustaja, kirjaston, teknisen toimen, perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen edustajat, nuoriso-ohjaaja sekä Eksoten edustaja. Hyvinvointiryhmä vastaa Taipalsaaren kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelman toteutumisesta.

Alla esitettyjen kolmen päätavoitteen lisäksi Taipalsaarella on eritelty vammaispoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2021–2025. Vammaispoliittisen ohjelman tavoitteena on varmistaa vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja aseman vahvistaminen yhteiskunnan täysivaltaisina jäseninä ja toimijoina (Etelä-Karjalan vammaispoliittinen ohjelma 2021; YK:n ihmisoikeusjulistus 1948). Suunnitelma päivitetään vuosittain. Tavoitteiden seurannasta vastaa kunnan vanhus- ja vammaisneuvosto. Taipalsaaren kunnan vammaispoliittisen ohjelman suunnitelma löytyy liitteestä 2.

Toimialakohtaisten tavoitteiden lisäksi kunnan johdossa ja päätöksenteossa tulisi huomioida seuraavat asiat valtuustokaudella 2021–2025 (lisätietoja liitteessä 1):

- Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellään vuosittain mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.
- Tarkastuslautakunnan tekemässä arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.
- Kunnan palveluiden suunnittelussa/kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraateja/foorumeita.
- Päätösten vaikutusten ennakoarviointia (EVA) käytetään lautakunnan alaisten palveluiden suunnittelussa (terveydenhuoltolaki 11§, tasa-arvolaki 4§, YK:n lasten oikeuksien sopimus).
- Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuudesta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa.
- Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintapoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.

Taulukko 14: Terveelliset elämäntavat 2021–2025

Kohderyhmä	Tavoite	Toimenpiteet/Keinot	Vastuutaho	Aikataulu	Mittari
Lapset ja nuoret	Liikunnallisen elämäntavan edistäminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa	Päiväkodilla laaditaan liikuntakasvatuksen vuosikello, joka otetaan käyttöön jokaisessa ryhmässä. Luontoliikunnan ja toiminnallisuuden korostaminen osana opetustyötä.	Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tehtäväalue	Varhaiskasvatuksessa toimintavuosi 2021 - 2022, perusopetuksessa 2021–2025	vuosikello peda.net-sivustolla, nykytilan arviointi varhaiskasvatuksessa, Move-tulokset, kouluterveyskysely
	Liikunnallisen elämäntavan edistäminen. Vähintään 1h monipuolista, reipasta ja rasittavaa liikummista päivittäin (7-17v.).	Pitkien välituntien mahdollistaminen jokaisena koulupäivänä. Koulun välitunneilla järjestetään ohjattua liikuntaa (vetäjänä esim. välikkoohjaaja tai EKLU:n liikunnanohjaaja osana harrastamisen Suomen mallia). Runsasta ja pitkäkestoista paikallaanoloa tulisi välttää.	Perusopetus, EKLU, Nuorisopalvelut	2021–2025	Järjestettyjen liikuntavälituntien määrä ja toteutuneiden ohjattujen liikuntavälituntien määrä (HYTE-kerroin)
	Liikunnallisen elämäntavan edistäminen. Matalan kynnyksen maksutonta fyysisesti aktiivista toimintaa järjestetään lapsille, nuorille ja lapsiperheille.	Kunnassa järjestetään matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksia lapsille ja perheille, kuten säännöllinen LIIKUNTAMAA -tapahtuma. Toiminnassa pyritään huomioimaan erityisesti urheiluseuratoiminnan ulkopuolella olevat sekä vähän liikkuvat lapset, nuoret ja lapsiperheet.	Varhaiskasvatus, Perusopetus, nuorisopalvelut sekä vapaa-aika ja liikuntapalvelut Koko ikä liikettä Taipalsaarella -hanke	2022–2025	Järjestettyjen tapahtumien määrä sekä osallistujien määrä. (HYTE-kerroin)
	Terveellisten elämäntapojen huomioiminen.	Osana opetus- ja kasvatustyötä. Hyvinvointia tukeva kouluarki.	Perusopetus	2021–2025	Kouluterveyskyselyn tulokset Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (Sotkanet, ind. 3906) (HYTE-kerroin) Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista (Sotkanet ind. 286) (HYTE-kerroin)
	Terveellisten ruokailutottumusten tukeminen	Terveelliset välipalat nuorisotalolla 1x viikossa	Nuorisopalvelut	2021–2025	Kävijämäärät/osallistujia määrä välipalapäivissä nuorisotalolla
	Terveellisten ruokailutottumusten tukeminen	Koulu ruokailusuositusta noudatetaan ruokailun järjestämisessä. Järjestetään säännöllinen aamupalatarjoilu koululaisille esim. ”näkkäribaari!”.	Perusopetus	2021–2025	Koulu ruokasuosituksen toteutuminen (HYTE-kerroin)

	Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluuyhteisön hyvinvoinnin edistäminen	Toteutetaan kaikissa koulurakennuksissa säännöllisesti kouluympäristön ja -yhteisön tarkastus	Perusopetus	2021 ja 2024	Terveystieteiden edellyttämän kartoituksen dokumentointi ja seurantalomakkeet (HYTE-kerroin)
Nuoret aikuiset	Terveellisten elämäntapojen merkityksen huomioiminen	Keskustelu, ohjaus etsivän nuorisotyöntekijän kanssa	Nuorisopalvelut	2021–2025	Etsivän nuorisotyöntekijän ohjausmäärät
Työikäiset	Työllistämisyksikön sopimuksen aikana tavoitteena on edistää asiakkaan terveellisiä elämäntapoja.	Ohjauskeskustelut ja säännöllinen arkirytytmi.	Työllistämisyksikkö	Sopimuksen alkaessa työllistämisyksikössä ja sopimuksen päättyessä työllistämisyksikössä.	Kykyviisari
Ikääntyneet	lääkärin itsenäisen suoriutumisen ja toimintakyvyn ylläpidon tukeminen, hyvinvoinnin- ja terveyden edistäminen	Kunta on sitoutunut ja toteuttaa Etelä-Karjalan suunnitelmaa ikääntyneen väestön tukemiseksi Mahdollistetaan matalan kynnyksen liikuntapalvelut. Järjestetään ikääntyneille kohdennettuja hyvinvointia ja terveyttä edistäviä tapahtumia yhdessä yhteistyötahojen kanssa.	Liikunta- ja vapaa-aikapalvelut, Eksote	2021–2025	Toteutuneiden toimintojen määrä ja asiakasmäärät
	Ikääntyneiden kaatumisten ja putoamisten ennaltaehkäisy	Ohjatun ja omatoimisten liikuntamahdollisuuksien tarjoaminen ikääntyneille. Kuntalaisten tietoisuuden lisääminen kaatumisiin vaikuttavista tekijöistä. Julkisten tilojen kunnossapito ja riskien ennalta-arviointi.	Liikunta- ja vapaa-aikapalvelut, kirjasto, tekniset palvelut	2021–2025	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön. (Hoitoilmoitusjärjestelmä, Sotkanet ind. 3959) (HYTE-kerroin)
Kaikki ikäluokat	Kirjasto tarjoaa runsaasti ja monipuolisesti kirjallisuutta ravitsemukseen, liikuntaan ja terveellisiin elämäntapoihin liittyen	Aihealueeseen liittyvää uutta kirjallisuutta tilataan kustantajien tarjonnan ja kirjaston vuotuisen määrärahan puitteissa	Kirjasto	2021–2025	Kirjastoluokkiin 59* ja 79* hankittu aineisto/ kpl/vuosi
	Kirjasto myy kuntosalikortteja ja tenniskenttäavaimia sekä lainaa kuntoiluvälineitä	Myyntistä ja lainausmahdollisuudesta tiedottaminen kunnan ja kirjaston verkkosivuilla sekä sosiaalisessa mediassa. Kuntoiluvälinevalikoiman laajentaminen määrärahojen puitteissa.	Kirjasto ja liikunta- ja vapaa-aikapalvelut	2021–2025	Kuntosalikorttien ja tenniskenttäavainten myyntiin liittyvät kassatapahtumat/ kpl/vuosi. Kuntoiluvälineiden lainauskerrat/ kpl/ vuosi
	Toimivat tilat edistämään terveellisiä ja liikunnallisia elämäntapoja	Pidetään tilat kunnossa, kehitetään uusia ja monipuolisia tiloja ikäluokkaa katsomatta	Tekniset palvelut	2021–2025	Vuosittainen palautekysely liikuntakyselyn yhteydessä
	Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveellisten elämäntapojen edistäminen	Kehitetään elintapaneuvonnan palvelupolkumallia koko ikäkaarelle yhdessä julkisten	Eksote, Eklu, vapaa-aika ja liikuntapalvelut, perusopetus	2022–2025	Luotu toimintamalli

		hyvinvointipalvelutarjoajien kanssa			
	Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat valmisteilla olevien lautakuntapäätösten ennakoarviointiin (EVA)	Vaikutusten ennakoarvioinnin (EVA) käyttö vakiinnutetaan kunnassa. EVA-arviointi otetaan käyttöön lautakunnan alaisten palvelujen suunnittelussa.	Lautakunnat	2021–2025	EVA:n käyttökerrat päätösten arvioinneissa (HYTE-kerroin)

Taulukko 15: Mielen hyvinvointi 2021–2025

Kohderyhmä	Tavoite	Toimenpiteet/Keinot	Vastuutaho	Aikataulu	Mittari
Lapset ja nuoret	Perheitä tuetaan huomaamaan hyvinvoinnin tekijöitä lapsen arjessa	Varttia vaille 4 - keskustelujen jalkauttaminen päiväkodin toimintaan	Varhaiskasvatukseen tehtäväalue	2021–2025	Kaikille 4-vuotisneuvolatarkastukseen menijöiden perheille on tarjottu keskustelu. Pidettyjen keskusteluiden määrä / toimintavuosi
	Kokonaisvaltainen mielen hyvinvoinnin tukeminen	Keskustelut, ohjaus, mielekkäiden vapaa-ajan toimintojen tarjoaminen, koulunuorisotyö	Nuorisopalvelut ja perusopetus sekä oppilashuolto	2021–2025	Käyntikerrat ja ohjausmäärät, kouluterveyskysely
	Lasten tiedon lisääminen mielen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä	Kirjaston kirjastokassi - yhteistyö	Perusopetus, kirjasto ja työllistämisyksikkö	2021–2025	Kirjastokassien määrän vaihto / vuosi
	Löydetään luovia keinoja oppilaiden hyvinvoinnin ja kouluihityvyyden tukemiseksi (poissaolojen ennaltaehkäisy)	Eksoten alueellisen toimintamallin käyttöönotto ja jalkauttaminen.	Perusopetus	2022 alkaen	Oppilaiden poissaolojen määrä/syy ja esihenkilöiden arvio toimintamallin onnistumisesta. (HYTE-kerroin)
	Kokonaisvaltainen mielen hyvinvoinnin tukeminen	Koulukiusaamisen ennaltaehkäiseminen (Kiva-koulu ja sitouttavakoulu yhteistyö toimintamallien toteuttaminen)	Perusopetus	2022–2025	kouluterveyskysely ja Kiva-koulukysely
	Kokonaisvaltainen mielen hyvinvoinnin tukeminen	Kulttuuriopetus suunnitelman päivittäminen ja käyttöönotto	Perusopetus	2022–2025	Toimintaan osallistujien määrä
Nuoret aikuiset	Kokonaisvaltainen mielen hyvinvoinnin tukeminen	Keskustelut ja ohjaus etsivän nuorisotyöntekijän kanssa	Nuorisopalvelut	2021–2025	Etsivä nuorisotyön ohjausmäärät ja Sovari-mittari
	Koulutuksen ulkopuolelle jäävien nuorten (17-24v.) määrän pienentäminen	Ohjataan nuoria koulutukseen työllistämisyksikön kautta.	Työllistämisyksikkö, nuorisotoimi ja sivistystoimi	2021–2025	Tutkinto-rekisterin tiedot, koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä (Tilastokeskus, Sotkanet ind. 3219) (HYTE-kerroin)
Työikäiset	Kohentaa työllistämisyksikön asiakkaiden mielenhyvinvointia	Vahvuus- ja voimavaratyöskentely kahvit kerran kuukaudessa.	Työllistämisyksikkö	Vuosittainen seuranta	Sovari- sosiaalisen vahvistumisen mittari -> Tulokset kerran vuodessa valtakunnallisesta järjestelmästä.

	Lisätä yhteisöllisyyttä ja ryhmään kuulumisen tunnetta sekä tukea asiakkaiden sosiaalisia suhteita työn ohella.	Puolivuositain järjestettävä työhyvinvointipäivä.	Työllistämisyksikö	2021–2025	Sovari- sosiaalisen vahvistumisen mittari -> Tulokset kerran vuodessa valtakunnallisesta järjestelmästä.
	Tukea ja ohjata työllistämisyksikön asiakkaat varhaisessa vaiheessa oikea-aikaisiin ja oikeisiin palveluihin.	Yksilölliset tukikeskustelut ja ohjaustoimenpiteet	Työllistämisyksikö	2021–2025	Toteutuneiden palveluohjausten määrä
	Lisätä ymmärrystä mielenterveysvaikutuksista sekä väestön mielen hyvinvoinnin vahvistaminen	Tarjotaan kohdennettuja koulutuksia sekä kaikille avoimia luentoja ja seminaareja	Mieli ry:n Hyvä mieli -hanke yhteistyössä kunnan kanssa	2022 vuoden loppuun	Mieli ry:n hankkeen kyselyt
Ikääntyneet	Vahvistaa ikäihmisten osallisuutta ja tukea mielen hyvinvointia. Ehkäistä syrjäytyneisyyttä ja yksinäisyyttä.	Kunta on sitoutunut ja toteuttaa Etelä-Karjalan suunnitelmaa ikääntyneen väestön tukemiseksi. Järjestetään ikääntyneille kohdennettuja tapahtumia, mahdollistetaan kohtaamisia ja tarjotaan maksuttomia koulutuksia mielen hyvinvoinnin tietoisuuden lisäämiseksi esimerkiksi Arjen olohuone-tapahtumissa.	Vapaa-aika ja liikuntapalvelut, Eksote, Mieli ry	2021–2025	Järjestettyjen tapahtumien määrä/vuosi ja osallistujamäärät
Kaikki ikäluokat	Lisätä ymmärrystä sekä tietoa mielenterveysvaikutuksista sekä vahvistetaan väestön mielen hyvinvointia	Tarjotaan kohdennettuja koulutuksia sekä kaikille avoimia luentoja ja seminaareja. Tuodaan esille ja helposti saataville tietoa mielenterveyttä tukevista palveluista esim. kunnan verkkosivuille Ehkäisevä mielenterveys ja päihdetyö	Mieli ry:n Hyvä mieli-hanke, Eksote, kunnan eri toimialat	2022 vuoden loppuun	Mieli ry:n hankkeen kyselyt
	Kirjasto tarjoaa jokaiselle kohderyhmälle erityisryhmät huomioiden fyysisiä ja sähköisiä aineistoja ja palveluita hyvinvoinnin tueksi niin vapaa-aikaan kuin opiskeluun	Kirjasto hankkii uutta aineistoa vuotuisen määrärahan puitteissa	Kirjasto	2021–2025	Kokonaislainaus/ lainat/vuosi
	Kirjasto tekee yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa tarjoten satutuokioita, kirjaleikkejä, kirjavinkkausta ja lukukoiratapaamisia. Kirjasto tarjoaa näyttelytilaa näyttelyiden pitämistä varten ja järjestää muuta tapahtumatarjontaa yhteistyötahojen kanssa mahdollisuuksien ja resurssien mukaan	Tapahtumien järjestäminen kirjastossa tai Teamsin kautta	Kirjasto	2021–2025	Tapahtumien määrä/ kpl/ vuosi, tapahtumiin osallistuneet/ henkilöä/vuosi

	Omatoimikirjasto mahdollistaa kirjastonkäytön sekä kuntalaisten ajanvieron ja kokoontumisen palveluaikojen ulkopuolella	Omatoimijärjestelmän käytössä pitäminen	Kirjasto	2021–2025	Omatoimikirjautumiset/ kpl/vuosi
	Yhteisöllisyyden vahvistaminen	Säännölliset kuntalaisten kohtaamiset/kuulemiset, kuten seura- ja yhdistysfoorumien järjestäminen Kohtaamispaikkatoiminta Järjestöavustukset	Vapaa-aika ja liikuntapalvelut	2021–2025	Liikuntakysely Järjestettyjen tapaamisten määrä per vuosi. (HYTE-kerroin) Kohtaamispaikka Luodon käyttöaste
	Kehitetään kunnan toimintaa ja alueita monipuolisesti (mielen hyvinvointia tukeva elinympäristö)	Tarjotaan eri toimintoja huomioiden kaiken ikäiset kuntalaiset	Tekniset palvelut	2021–2025	Vuosittainen palautekysely liikuntakyselyn yhteydessä
	Kehitetään kunnan kulttuuritoimintaa tarjontaa ja sen saavutettavuutta kaiken ikäisille	Kulttuurityöryhmä perustetaan ja toiminta käynnistetään. Työryhmä määrittelee toiminnalle tavoitteet.	Sivistystoimi	2022–2025	Toiminnan toteen pano

Taulukko 16: Työllisyyden edistäminen 2021–2025

Kohderyhmä	Tavoite	Toimenpiteet/Keinot	Vastuutaho	Aikataulu	Mittari
Lapset ja nuoret	Tuetaan lasten yrittäjyyttä varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.	Yrittäjyyspedagogiikka on kirjattu päiväkodin vuosisuunnitelmaan ja työtavat on yhdessä ymmärretty. Perusopetuksessa yrittäjyys käsitellään laaja-alaisena oppimiskokonaisuutena.	Varhaiskasvatukseen ja perusopetuksen tehtäväalue	2021–2025	Perusopetuksen osallistuminen Yrityskylä-toimintaan
	Nuorten työelämätaitojen tukeminen sekä työkokemuksen hankkiminen	Superohjaajakoulutus, työmahdollisuuksien tarjoaminen	Nuorisopalvelut	2021–2025	Superohjaajakoulutuksiin osallistujien määrä
Nuoret aikuiset	Syrjäytymisen ennalta ehkäisy	Koulutukseen ja työllistymiseen liittyvä ohjaus	Nuorisopalvelut (etsivä nuorisotyö)	2021–2025	Koulutuksiin osallistuvat, etsivän asiakaskontaktien määrä/vuosi
	Tarjota nuorille kesätyömahdollisuuksia ja tukea nuorten osaamisen kehittymistä työllistämisyksikön työtehtävissä.	Tarjotaan kohdennetusti esimerkiksi TET-paikkoja ja muita työelämän mahdollisuuksia paikkakunnan nuorisolle. Lisäksi säilytetään jo ennallaan olevat nuorten kesätyöpaikat (4kpl).	Työllistämisyksikkö	Koulujen lukukauden mukaan TET- ja työharjoittelupaikat ja kesällä kesätyöllistäminen.	Toteutuneiden työsuhteiden määrä

Työikäiset	Taipalsaaren työllistämisyksikkö tarjoaa vuosittain monimuotoisesti erilaisia työllistymisen mahdollisuuksia, joista laajimpina työmuotoina palkkatukityö, työkokeilupaidat sekä kuntouttava työtoiminta. Tarjotaan jatkossakin kuntalaisille työllistymisen polkuja erilaisin toimenpitein. Vahva tuki työllistymisen jatkotoimenpiteisiin AKTIV-OIVA-hankkeella 2021–2023.	Työnohjaajilla vahva oman alansa osaaminen, jolloin opeteltavat työtehtävät voidaan räätälöidä entistä paremmin asiakkaan yksilölliset tarpeet, osaaminen ja voimavarat huomioiden työllistymisen edistämiseksi. Lisätään mahdollisuuksien mukaan palkkatuetuista työpaikkoja Taipalsaaren kunnan työllistämisyksikössä.	Työllistämisyksikkö	2021–2025	Vuosittainen tilasto työllistämisyksikön asiakassuhteista (PAR-järjestelmä). Toimeentuloa pitkäaikaisesti saavien 25–64 -vuotiaiden osuus vastaavanikäisestä väestöstä (ind. 234, toimeentulorekisteri) (HYTE-kerroin) Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64 -vuotiaiden osuus vastaavanikäisestä väestöstä (Eläketurveskus, ind. 306) (HYTE-kerroin)
	Kehittää Taipalsaaren kunnan työllistämisyksikköä ja sen toimintoja.	Liitytään valtakunnalliseen etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan yhdistykseen Into ry. Monipuolistaa palveluiden sisältöjä ja vastata yksilön tarpeisiin muokaten toimintaa yksilölläisesti.	Työllistämisyksikkö	2021–2025	SOVARI-mittari, asiakaspalautteet
	Palkkatuki työpaikkojen lisääminen	Palkkatukihenkilön palkkaaminen kunnan eri hallintokuntiin	Työllistämisyksikkö ja hallintokunnat	2021–2025	Palkattujen henkilöiden työssäolo kuukausien määrä

OSA 3: VALTUUSTOKÄSITTELY

Hyvinvointikertomus vuosilta 2017–2021 ja -suunnitelma 2021–2025 vietiin valtuuston hyväksyttäväksi tammikuussa 2022. Käsittelyn eteneminen ja hyväksyntä:

21.12.2021 Taipalsaaren kunta, kaupunginhallitus

24.1.2022 Taipalsaaren kunta, kaupunginvaltuusto

Hyvinvointikertomus on luettavissa Taipalsaaren kunnan sivuilla pdf-versiona sekä sähköisenä versiona [Hyvinvointikertomus.fi](https://www.taipalsaari.fi/hyvinvointikertomus.fi).

LÄHTEET

Etelä-Karjalan vammaispoliittinen ohjelma. 2021. Etelä-Karjalan kunnat ja Eksote.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Eksote. Saatavilla: <https://www.eksote.fi/terveyspalvelut/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistaminen-hyte/Sivut/default.aspx>

Hyvinvointikertomus, vuosittainen raportti 2020. 2021. Eksote. Luettu 15.11.2021. Saatavilla: <https://www.eksote.fi/terveyspalvelut/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistaminen-hyte/Documents/Etel%C3%A4-Karjalan%20Hyvinvointiraportti%20vuodelta%202020.pdf>

Hyvinvointiraportti 2017–2021 ja laaja hyvinvointikertomus 2021–2025. Eksote.

Kuntaliitto. Hyvinvointikertomus. 2021. Saatavilla: <https://www.kuntaliitto.fi/>.

Lasten ja nuorten liikunnan tietoaalusta. Luettu 25.11.2021. Saatavilla: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjojNGVjYWVhMjMtMjI0Ni00N2FiLTk5ZktMmNjYmU2NjMyNjhiIiwidCI6IjA3MjlmNzAOLTIwMTktNGY2ZC05MmU0LTMzNjdiMmRhOWMxMSIsImMiOj9>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021. Liikkumissuositus 7-17 –vuotiaille lapsille ja nuorille. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja. 2021. Luettavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162984>

PROMEQ. 2021. Hyte-työn kypsyysanalyysimalli. Työkirja strategiatyön tukemiseksi ja kehittämiseksi. Saatavilla: <https://docplayer.fi/137336325-Tyokalupakki-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamiseen-vaikuttavaan.html>

Sotkanet. 2021. Saatavilla: <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/haku?g=603>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2021. Laajan hyvinvointikertomuksen minimitietosisältö. Saatavilla: https://owncloud.thl.fi/index.php/s/RH4tr0FGFjZiFSP/download?path=%2F&files=Minimitietosisalto_Kunnan%20hyvinvointikertomus_ehdotus.xlsx

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2021. Kouluterveyskysely. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2021. Kunnan hyvinvointikertomus. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/kunnan-hyvinvointikertomus>

TEA-viisari. 2021. Luettu: 19.11.2021. Luettavissa: <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tulokset?view=NAKOKULMA&y=2020&y=2018&y=2016&y=2014&y=2012&y=2010&y=2008&r=KUNTA831&r=KOKOMAA&chartType=pointer&cmp=y>

TEM. 2021. Työnvälitystilastot. Saatavilla: https://www.temtyollisyyskatsaus.fi/Textbase/Tkat-05/Pdf/Tkat_fi.pdf

Tilastokeskus. 2021. Kuntien avainluvut. Luettu 19.11.2021. Saatavilla: <https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?active1=SSS&active2=MK09&year=2021>

UKK-instituutti. 2019. Aikuisten liikkumisen suositukset. Saatavilla: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-suositukset/aikuisten-liikkumisen-suositus/>

UKK-instituutti. 2019. Liikkumisen suositus yli 65-vuotiaille. Saatavilla: <https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-suositukset/liikkumisen-suositus-yli-65-vuotiaille/>

World Health Organization (WHO). 1986. Saatavilla: https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0004/129532/Ottawa_Charter.pdf

LIITTEET

LIITE 1. Kuntien HYTE-kerroin indikaattoritaulukot

Kunnille on suunniteltu otettavan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtiosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. HYTE-kertoimella on tarkoitus korvata kunnille hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä aiheutuvia kustannuksia ja kannustamaan hyvään työhön.

HYTE-kerroin lasketaan siihen valittujen indikaattorien pohjalta. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjain, eivätkä ne tule olemaan aina samoja. Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavista **prosessi-indikaattoreista** ja tuloksia kuvaavista **tulosindikaattoreista**. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjain, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

Lisätietoja: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille>

Mikä on hyte-kerroin?: <https://youtu.be/c4UXuXzlrEI>

Kuntien hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit: Peruskoulu

Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Kouluympäristön ja yhteisön tarkastus	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty terveydenhuoltolain edellyttämällä aikavälillä kolmen vuoden välein. (1.)	Kunnan peruskoulujen kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuus ja koulu yhteisön hyvinvointi tarkastetaan kolmen vuoden välein. Tarkastustilaisuudessa käsitellään kerätyt taustatiedot monialaisesti, tehdään tilakierros ja kootaan havainnot. Näiden pohjalta laaditaan tarkastuksen loppuyhteenveto sekä sovitaan tarvittavista jatkotoimista, niiden vastuutahoista ja seurannasta. Tarkastus dokumentoidaan tarkastuksen yhteenveto- ja seurantalomakkeille. (2.), (3.), (4.)
Oppilaiden poissaolot	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa poissaolojen kokonaismäärä on tiedossa.	Poissaolojen seuranta mahdollistaa varhaisen puuttumisen ja tuen tarjoamisen riittävän varhain. Poissaolojen seurannalla on mahdollista ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä. Pelkkä poissaolojen kokonaismäärä ei kerro, mistä syystä oppilas on ollut poissa ja mihin asioihin tulisi puuttua, esimerkiksi opiskeluhoillon ja koko koulun hyvinvoinnin näkökulmasta. Tämä vuoksi poissaolot tulee tilastoida sairauksiin sekä luvallisiin ja luvattomiin poissaoloihin. Luokanopettajan/-valvojan kuukausittaiset yhteenvetolistat poissaoloista auttavat esimerkiksi opiskeluhooltoryhmää suunnittelemaan tarvittavia toimenpiteitä. Poissaoloihin liittyviä ehkäiseviä toimenpiteitä voidaan toteuttaa sekä yhteisö-, luokka- että yksilötasolla (esimerkiksi yläkoulussa lukuvuoden aloittaminen kolme päivää kestäväällä luokanvalvojajohtoisella jaksolla, joka keskittyy ryhmäyttämiseen ja luokkahengen parantamiseen). (5.)

Kuntien hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit: Peruskoulu

Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Liikuntavälitunnit	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa on käytössä pitkät liikuntavälitunnit.	Koulun välitunneilla järjestetään ohjattua liikuntaa (vetäjänä esim. paikallisen urheiluseuran edustaja tai koulun oppilas). Välitunteja rytmitetään pidemmän tauon saamiseksi. (6.)
Kouluruokailu-suositus	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa noudatetaan kouluruokailusuositusta (2008, 2017) koululounaan ja välipalojen järjestämisessä.	Kouluruokailussa lapsille ja nuorille opetetaan terveyttä, ruokailutapoja sekä suomalaista ruokakulttuuria. Kouluruokailu ajoitetaan ja porrastetaan siten, että kaiken ikäisille oppilaille tarjoutuu mahdollisuus oikea-aikaiseen ja rauhalliseen syömiseen. Makeisia, virvoitusjuomia tai sokeroituja mehuja ei ainakaan kouluaikana ole säännöllisesti tarjolla. Oppilaan yksilölliset ravitsemukseen tai sairauden hoitoon liittyvät tarpeet sovitaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon kanssa. (7.), (8), (9.)

Kuntien hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit: Liikunta

Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportointi	Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa.	Liikunta-aktiivisuus raportoidaan osana talousarviota edellisen vuoden toimintatarkastuksessa. Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden seurantatieto tulee raportoida luottamushenkilöhallinnolle päätöksenteon pohjaksi. (1.), (2.), (3.), (4.), (5.), (6.)
Seurojen, yhdistysten ja kunnan yhteiskokous	Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen.	Kunta koordinoi esimerkiksi liikuntafoorumin, järjestötreffien tai hyvinvointitalkoiden järjestämisen, johon kutsutaan mukaan esim. sosiaali- ja terveysalan yhdistykset, nuorisojärjestöt, maahanmuuttajajärjestöt, asukasyhdistykset, ikäihmisten yhdistykset ja kulttuuriseurat. (7.)
Kohdenneet liikkumisryhmät lapsille ja nuorille	Kunnassa järjestetään kohdenneet liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.	Arkiliikuntaan ja liikunnallisten elämäntapojen oppimiseksi on löydettävä monia keinoja. Kunnan asettamissa tavoitteissa ja toimenpiteissä huomioidaan vähän liikkuvat ryhmät, esimerkiksi toimeentulotuen piirissä olevat lapsiperheet. Kunta hyödyntää yhteistyötä koulujen, kouluterveydenhuollon ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden kanssa. Kunnassa on maksuttomia liikuntavaihtoehtoja lapsille ja nuorille, erityisesti noin 15-vuotiaille, joilla on havaittu tapahtuvan lajista pois putoamista. Kunnassa järjestetään esim. varustekierrätystä harrastamisen hinnan alentamiseksi. (2.), (5.), (6.)

Kuntien hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit: Liikunta

Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Vaikutusten ennakoarviointi (EVA)	Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat valmisteilla olevien lautakuntapäätösten vaikutusten ennakoarviointiin (EVA).	Vaikutusten ennakoarvioinnin (EVA) käyttö vakiinnutetaan kunnassa. Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat lautakuntapäätösten vaikutusten ennakoarviointiin (EVA). Vaikutusten ennakoarviointiprosessissa on kuultu kuntalaisia. EVA-arviointi otetaan käyttöön lautakunnan alaisten palvelujen suunnittelussa. (8.)
Liikunnan edistämisen poikkihallinnollinen työryhmä	Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä.	Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä.

Kuntien hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit: Kuntajohto

Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Kuntalaisten elintapojen raportointi	Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintapoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.	Valtuusto on kunnan ylintä päätösvaltaa käyttävä elin. Kunnanvaltuutettujen on tiedettävä kuntalaisten elintavoista ja niissä tapahtuneet muutokset tavoitteiden ja toimenpiteiden arvioimiseksi hyvinvointityöryhmässä. Valtuustolle tehdään vuosittain raportti, jossa kuvataan kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin tilaa sekä toteutettuja toimenpiteitä niiden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Raportti on osa hyvinvointikertomuksen toimeenpanoa ja lakisäätöistä seurantaa. (2.), (9.), (10.)
Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kuvaavat mittarit	Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellään vuosittain mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.	Kunnalla on käytössä joko omat mittarit tai kansalliset tietolähteet, kuten Avohilmo, Sotkanet, TEAviisari tai Terveysme. Valitut painopisteet toimivat osana talousarviota ja toimialojen käyttösuunnitelmaa, joita arvioidaan talousarvion toteutumisen yhteydessä. Asetettujen tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla.
Hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	Tarkastuslautakunnan tekemässä arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.	Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen ja arvioinnin järjestämiseksi. Tarkastuslautakunta on suoraan kaupunginvaltuuston alainen toimielin, jonka tehtävänä on mm. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa. Tällä oikeutuksella tarkastuslautakunta voi ottaa aktiivisesti kantaa myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tilaan ja asetettujen tavoitteiden toteutumiseen kunnassa. Tarkastuslautakunta voi tarkastella kunnan toimintaa kriittisesti, nostaa esiin onnistumisia ja esittää kunnan toiminnan kehittämistä. (3.), (4.)

Kuntien hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit: Kuntajohto

Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuositukset
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijuus	Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.	Kunta nimeää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot. Toimeenpanosta vastaa esim. hyvinvointikoordinaattori tai vastaava asiantuntija, joka huolehtii mm. hyvinvointikertomustyön koordinoinnista ja yhteistyöstä kunnan toimialojen ja muiden toimijoiden kuten järjestöjen, yritysten ja seurojen välillä. (5.)
Asiakasraadit tai foorumit	Kunnan palveluiden suunnittelussa/kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraateja/foorumeja.	Kunta järjestää asiakasraateja tai vastaavia osallisuuden foorumeja, joka keskittyy asukkaiden ja kunnan toimijoiden väliseen vuorovaikutukseen ja informaation jakamiseen. Nämä ovat väylä tuoda asukkaiden näkemyksiä kuntasuunnitteluun ja päätöksentekoon. Asiakasraadeilta tai foorumeilta saadaan aloitteita, esityksiä ja lausuntoja. Ne voivat osallistua alueen kehittämiseen, järjestää tilaisuuksia ja toimintaa ja osalla voi olla taloudellista päätösvaltaa esimerkiksi järjestöjen avustuksissa ja pienimuotoisessa paikallisessa kehittämisessä. (8.)

Tulosindikaattorit

Sotkanet-indikaattorin numero	Indikaattori	Lähde
286	Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista	Kouluterveys-kysely
3906	Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista	Kouluterveys-kysely
3219	Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17—24-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä	Tutkinto-rekisteri (Tilastokeskus)
234	Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25—64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä	Toimeentulo-tukirekisteri
306	Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25—64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä	Eläketurva-keskus

Tulosindikaattorit

Sotkanet-indikaattorin numero	Indikaattori	Lähde
3959	Katumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitokasot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön.	Hoitoilmoitus-järjestelmä

LIITE 2. Taipalsaaren vammaispoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet 2022–2025

PÄÄTAVOITE	TAVOITE	TOIMENPITEET (päivitetty 02/2022)	SEURANTA/ MITTARI	VASTUUTAHO	AIKATAULU
1. Osallisuus ja vaikuttavuus palveluihin ja päätöksentekoon	Tiedonkuku vanhus- ja vammaisneuvoston ja päättäjien välillä, vanhus- ja vammaisneuvoston tunnettuus	- Neuvostojen (kunnan + hyvinvointialueen) toiminnan esittely valtuustolle 1krt/vuosi - Kunnan päätöksenteossa neuvoston asiantuntijuiden hyödyntäminen (esim. lausuntopyynnöt) - Yhteistyön lisääminen nuorisovaltuuston kanssa	Esittelyn toteutuminen valtuustolle, lausuntopyynnöt (määrä/vuosi)	Vanhus- ja vammaisneuvosto, valmistelijat, päättäjät ja viranhaltijat	JATKUVA
	Sähköisten palvelujen kehittäminen, saavutettavuusdirektiivi, nettisivut, mobiili	- Kunnan nettisivujen saavutettavuuden parantaminen - Henkilöstön kouluttaminen saavutettavuusdirektiivin mukaisesti	Saavutettavuusdirektiivin toteutuminen	Kunnan verkkosivujen ylläpitäjät/päivittäjät	2022-2025
2. Esteettömyys ja saavutettavuus	Taipalsaaren kunnan esteettömyyskartoitus	Tehdään kunnan alueen julkisten tilojen esteettömyyskartoitus puuttuvien tilojen osalta vuosien 2022-2025 aikana	Toteutuminen, esteettömyyskartoitusten julkistaminen ja saatavuus kunnan verkkosivuilla	Vanhus- ja vammaisneuvosto, tekninen lautakunta, muut yhteistyökumppanit	2022-2025
	Ympäristön esteettömyys, kevyenliikenteen väylien talvikunnossapito, riittävä valaistus	- Kartoitetaan kohteet ympäristön esteettömyyskartoitusten toteuttamista varten (esim. Kirkkoranta, lammen pururata) - Valaistuksen ja penkkien lisääminen luontopolkujen, Pappilanniemen laavun ja Saimaanharju-Kirkonkylä kävelyväylän varrelle mahdollisuuksien mukaan. - Liikenneyhteyksien edistäminen	Toteutuminen	Vanhus- ja vammaisneuvosto, tekniset palvelut, Ely-keskus, muut yhteistyökumppanit	2022-2025
3. Työllisyys ja koulutus	Työntantajien ja työntekijöiden kohtaamisen tukeminen	Yhteinen tilaisuus yhteistyössä alueen eri toimijoiden kanssa.	Koulutustilaisuuden toteutuminen ja osallistuneiden työntantajien ilmoitukset mahdollisista kohtaamisista tai palkkaamisista	Vanhus- ja vammaisneuvosto	2022-2025
	Tietoisuuden lisääminen	Monikanavainen viestintä	-	Eksote, TE-keskus, Kela, työllistämisyksikkö	JATKUVA
4. Itsenäinen elämä	Itsenäisen asumisen tukeminen, palveluiden saatavuus	- Tukipalveluiden järjestäminen - Esteettömät asunnot (yhteistyö kotipalveluiden kanssa) - Avoimien neuvontatilaisuuksien järjestäminen (asukasneuvoja ja diakoni)	Asukasneuvojan avoimien neuvontapahtumien määrä/vuosi Ikäntyneiden asumisratkaisut – hankkeen tulokset (2022)	Eksote, Asukasneuvoja, Vanhus- ja vammaisneuvosto	JATKUVA
	Digituen ja opastuksen lisääminen, palveluiden käytön tukeminen	Kurssien toteuttaminen kunnan alueella	Toteutuminen	Järjestöt, kansalaisopisto,	JATKUVA